

Hrvatski

glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

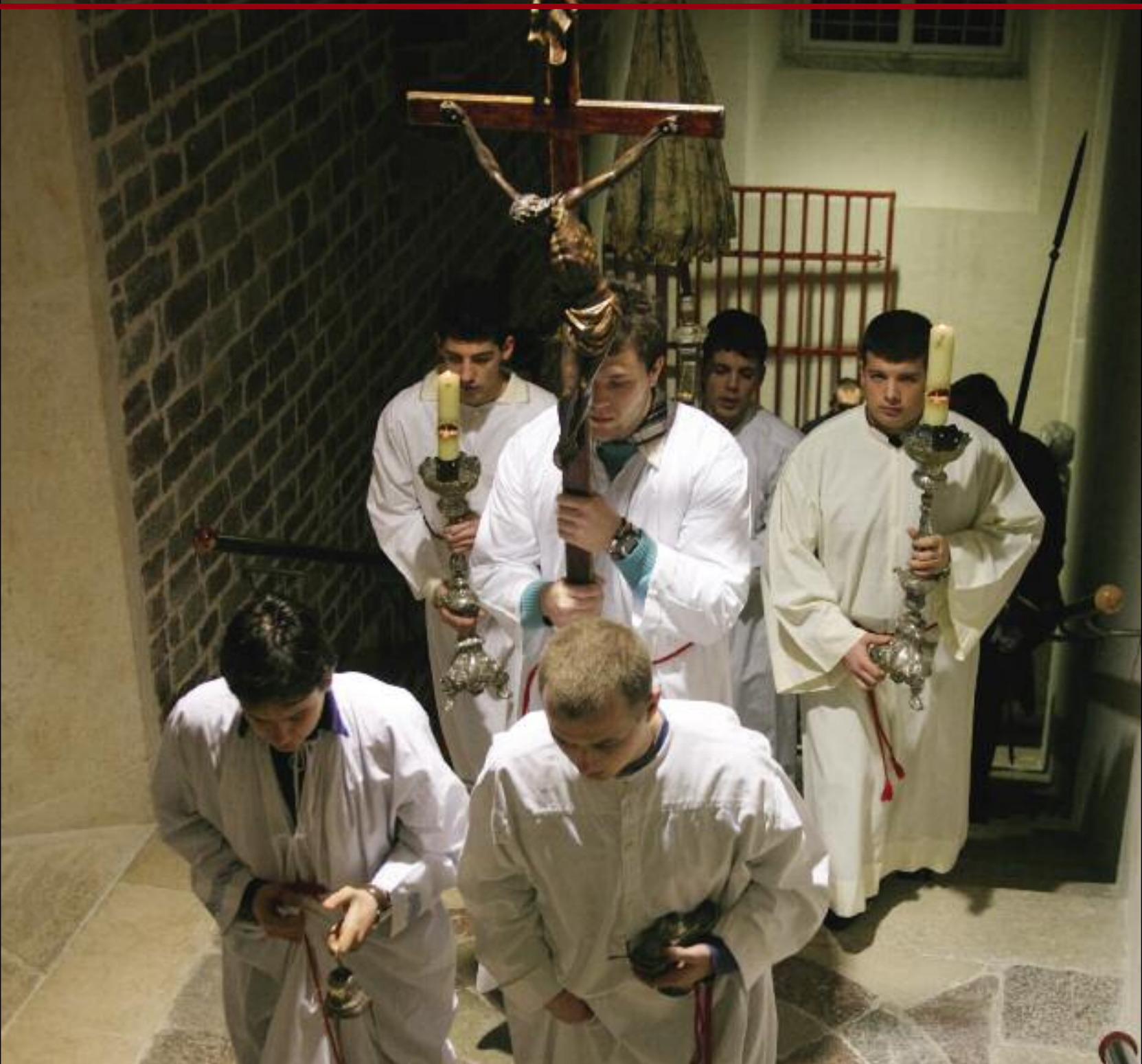
Godina VII

Broj 46

Siječanj 2009.

Cijena 1 €

ISSN 1800-5179

13. siječnja 809.
13. siječnja 2009.

1200 GODINA DOLASKA
moćiju Sv. Tripuna u Kotor

**VOLIM ZIMU,
VOLIM SLADOLED!**

www.ledo.hr

Jeste li znali...

...da prema istraživanju britanskih znanstvenika sladoled izaziva osjećaj sreće?
Dokazano je da već samo jedna žlica ure ledene slatke izaziva reakciju u zonama sreće u mozgu. A osim osjećaja sreće, Ledo sladoledi izazivaju i osjećaj užika jer nastaju spajanjem najkvalitetnijeg mlijeka, čokolade i voća, a savršeno se kombiniraju sa slagom, čokoladnim sirupom, sjeckanim lješnjacima ili komadićima voća.

*Ledo sladoled i zimi, zašto ne?!
Neka vas obuzme sreća najveća!*

Marić za Marića

STR. 4

SUSRETI MINISTARA

Civiliziran dijalog

STR. 14

BISKUP ILIJA JANJIĆ

Bog ima plan

STR. 34

NACIONALNI PARKOVI

Biogradska gora

STR. 50

Hrvatsko građansko društvo Crne Gore organizira tradicionalno Tripundansko veče u hotelu „Teuta“ u Risnu 14. 02. 2009. (subota). Zabavljat će vas: kvartet „Kratki spoj“ sa Korčule, kvintet „Simply brass“ iz Zagreba i VIS „Lungo mare“ iz Kotora.

Cijena ulaznice sa večerom je 10,00 eura. Rezervacije na telefon 032 304 232; fax 032 304 233 ili e-mail hgd-kotor@t-com.me

Pozivamo mlade članove HGDCG na osnivačku Skupštinu Kluba mladih 21. 2. 2009. Detaljne informacije na tel. 032 304 232

Poštovani čitatelji

„Mora da je netko oklevetao Jozefa K.“. Značenjski labirinti čuvenog Kafkinog „Procesa“ s ovim još čuvenijim „in medias res“ početkom koji vas baca pravo u ponor koji se zove smisao života i postojanja kao lajt-motiv provlače se ovih dana kroz dnevne prozaične aktivnosti koje se iz mjesecca u mjesec zovu „priprema za novi broj“.

U Kotoru je u siječnju boravio ministar znanosti, obrazovanja i športa Vlade RH prof. dr. Dragan Primorac, ugledni svjetski znanstvenik. Predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća dr. Miroslav Marić kazao mu je, u uvodnom izlaganju kojim je predstavljao zajednicu čiji je čelni čovjek, kako Hrvati Crne Gore nemaju svoje glasilo. I ne trepnuvši!

Od tog trenutka, kao kod Jozefa K., naizgled se u mom životu ništa nije promijenilo. I dalje radim kao i ranije, ali u komunikaciji s uglednim sugovornicima, pomalo zdvojna, s vrlo izglednim rizikom da me se proglašio opasnom po okolinu, postavljam pitanje: „Znate li da postoji Hrvatski glasnik?“ Obično svi zastanu, pa i oni ne previše sigurni u svoj odgovor, kažu: „Kakvo pitanje, pa čitamo ga od prve do posljednje stranice?!“

Baš tako, svi redom, od pretplatnika do članova Vlade, preko boraca za ljudska prava pa sve do čelnika ostalih manjinskih zajednica u Crnoj Gori.

Prigodom jednog od naših susreta, kada sam uručivala naš časopis predsjedniku RH Stjepanu Mesiću, samo je odmahnuo rukom i rekao: „Pa ja sam ovaj broj već pročitao!“

Tajnica društva mi upravo javlja kako nestaje narudžbenica, novi pretplatnici svakodnevno zovu, dolaze u ured...

Misli i dalje lutaju: Igalo, Herceg Novi, Tivat, Podgorica, Podružnica Bokojske mornarice, Dux Croatorum... HGI, HNV, donacija srpske manjinske zajednice, pripadajući dio kolača namijenjen manjinama, dakle novac... Razna imena, razni gradovi i jedna uvijek sveprisutna poveznica. Dr. Marić! Ponekad podsjeća na agilnog poduzetnika koji na raznim mjestima po svijetu otvara razna poduzeća pod raznim imenima, pretežito off shore poduzeća u off shore zonama... I tako umjesto da stvari postanu razvidne i svima razumljive, prepoznatljive, mi imamo nesuvislu situaciju, a njom vješto barata naš off shore doktor. Tko bi se tu sve snašao.

Ljudi koji se mire s postojećim stanjem nikada ne izriču kritiku i u milosti su svake vlasti. Protestiramo protiv društvenog mehanizma koji ugrožava slobodu pojedinca i zahtijeva slijepo pokoravanje. Čovjek ipak nije sasvim nemoćan, iako su osuđeni oni koji se bune i ukazuju na sve što bi trebalo ispraviti, a pogotovo oni koji se, sposobni i hrabri, pokušavaju izboriti za bolje standarde.

Ne želim završiti kao Jozef K! „Kao pseto“, bile su mu zadnje riječi, i činilo se da će ga sramota nadživjeti.

Odbacujem krivicu. Jer što je svijet bez ljubavi i pravednosti.

Evo, pred vama je još jedan dokaz kako postojimo. Valjda.

**Vaša urednica
Tamara Popović**

„Hrvatski glasnik“, Kotor, je upisan u evidenciju javnih glasila kod Republičkog sekretarijata za informisanje RCG pod rednim brojem 04/01-1828 od 31.12.2002. godine. Časopisu je dodijeljen međunarodni standardni broj za serijske publikacije ISSN 1800-5179, koji je otisnut u gornjem desnom uglu korica. Časopis izlazi mjesečno.

Adresa: **Zatvoreni bazen, Škaljari 85330 Kotor**
Telefon: +382 (0) **32 304 232** Faks: +382 (0) **32 304 233**
E-mail: hgd-kotor@t-com.me <http://www.hgdgcg-kotor.org>
Žiro-račun: **510-10418-20**
Osnivač: **Hrvatsko građansko društvo Crne Gore – Kotor**

Predsjednik: **dr Ivan Ilić** Glavni urednik: **Tamara Popović**
Uređivački odbor: **Tripo Schubert, Marija Mihaliček, Joško Katelan, Dario Musić** Lektor: **prof. Ljiljana Markić** Fotografije: **Foto Parteli, B. Pejović, S. Kordić**
Dizajn&priprema: **Radionica LCG** Tisak: **Grafo-Bale – Podgorica** Naklada: 800 primjeraka Cijena: 1,00 euro

Marić za Marića

Piše:
Tamara POPOVIĆ

Upravni odbor Fond za manjine, kojeg je formiralo Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Vlade Crne Gore, raspodijelio je 200. 247,58 eura predviđenih za projekte manjinskih zajednica u 2008. godini. Na osnovu ranije dogovorenog kriterija o procentualnoj zastupljenosti, najviše je dobila srpska zajednica, 120. 000 eura, a najmanje hrvatska – 4.400 eura.

Predsjednik Upravnog odbora Fonda za manjine **dr. Miroslav Marić**, te član tog tijela parlamentarni zastupnik Hrvatske građanske inicijative **Božo Nikolić**, na sjednici održanoj 22.12. 2008. predložili su, a Upravni odbor usvojio, da sredstva predviđena za projekte hrvatske zajednice u 2008. pripadnu:

- Bokeljskoj mornarici – podružnica u Herceg Novom – **4.400 eura**

- Glazbeno prosvjetnom društvu Tivat – **2. 493 eura**

- Hrvatskoj krovnoj zajednici Dux Croatorum – **3.000 eura**

Dodatnih **5. 500 eura** Hrvatima je dodijelio iz svojih sredstava Srpski nacionalni savjet. Bila bi ovo samo još jedna

Pojedinci u Upravnom odboru postali Zakon, te međusobno podijelili sredstva bez utvrđenih kriterija, prava prigovora i žalbi, u rekordnom vremenskom roku. Što je opći interes, a što pravedan princip, i koliko je uopće pravedna procentualna zastupljenost

klasična novinarska vijest da nema činjenica koja nas vode do omiljene kategorije tabloidnih medija: skandalozno, ili vjerovali ili ne.

Navedeni projekti ni po kojim kriterijima ne mogu ući niti i izbor za dodjelu sredstava, jer prva dva ne pripadaju hrvatskoj nacionalnoj manjini, a treći subjekt je nelegitiman, s obzirom da su njegove članice tri hrvatske udruge koje postoje samo na papiru.

Predsjednik Bokeljske mornarice u Herceg Novom je već spomenuti predsjednik UO Fonda i Hrvatskog nacionalnog vijeća dr. Miroslav Marić, koji očito ne pozna kategoriju konflikt interesa već bez imalo zazora novac poreskih obveznika Crne Gore dodjeljuje – sam sebi. I osim sebi kao pred-

sjedniku Bokeljske mornarice – podružnica Herceg Novi, novac je dodijelio i sebi kao članu Upravnog Odbora krovne udruge „Dux Croatorum“. Dakle, nosilac je posla u projektima pod točkom 1. i točkom 3. Očito, to mu nije bilo dovoljno, te je od predsjednika Srpskog nacionalnog savjeta **Momčila Vuksanovića**, opet bez imalo zazora, za spomenute projekte prihvatio dodatnih nekoliko tisuća eura.

Dr. Marić je inače i član Predsjedništva i Središnjeg odbora Hrvatske građanske inicijative, predsjednik udruge „Herceg Stjepan Kosača“, član Školskog odbora dopunske nastave na hrvatskom jeziku i najzad po profesiji angažiran i na radnom mjestu u institutu Igalo.

Kud plovi ovaj brod

Podsjetimo: Nakon što je Skupština Crne Gore usvojila Zakon o osnivanju Fonda za financiranje manjinskih zajednica, za 2008. godinu je opredijeljeno 0,15% budžeta Crne Gore, što je iznosilo 1.000.000,00 eura.

S obzirom na kašnjenje s početkom rada Fonda, odobreno je svega 450.000,00 eura za raspodjelu do kraja 2008. godine. Polovica od tih sredstava je ravnomjerno podijeljena na šest savjeta (Srpski, Hrvatski, Muslimanski, Albanski, Bošnjački i Romski), tj. po 30.000,00 eura za tzv. hladni pogon, a odlučeno je da se ostatak novca putem natječaja raspodijeli na osnovi dostavljenih projekata.

Natječaj je objavljen u dnevnom tisku 08. 12. 2008. godine.

Reklo bi se da je sve urađeno kako je i uobičajeno. Međutim:

- natječaj je objavljen s rokom za podnošenje projekata od samo sedam dana
- u tekstu je naznačeno da prava sudjelovanja imaju: Organi državne uprave, javna poduzeća, ustanove, institucije, radiodifuzni emiteri, organi lokalne samouprave, nevladine organizacije i pojedinci!
- nije ponuđen aplikacijski model za izradu projekata, što je uobičajeno
- Upravni odbor Fonda nije oformio stručnu komisiju za razmatranje prispjelih projekata, već je to pravo prenijeto na članove UO

- opredijeljena sredstva nisu bila u funkciji prispjelih projekata, već su unaprijed procen- tualno raspoređena prema veličini manjinskih zajednica, bez obzira na broj i kvalitetu projekata

- nisu se usvojili nikakvi kriteriji za raspodjelu

- funkcija Savjeta nacionalnih manjina je dezavuirana, zato što su pojedinci u Upravnom odboru dobili pravo da sami, po osnovu svog statusa odlučuju o raspodjeli sredstava

- odluka pojedinaca u zajednicama postala je zakon za sve potencijalne subjekte, bez prava prigovora i žalbi. Stupila je na snagu „Danom donošenja odluke“

- manjinskim zajednicama su unaprijed dodijeljena sred-

stva po procentualnoj zastupljenosti. Direktor Fonda i Upravni odbor su prihvatili ovakvu vrstu raspodjele.

Nepostojeći HNV

Od 17 članova HNV, 13 su čelni ljudi Hrvatske građanske inicijative, a predstavnici Hrvatskog građanskog društva Crne Gore aktivno sudjeluju u njegovom radu. Vijeće, međutim, skoro da i ne funkcionira, bez obzira na činjenicu da je već opredijeljeno spomenutih više od 30. 000 eura. Ni traga od ureda, telefona, e-mail adrese, faksa...

Nije izrađena Platforma za djelovanje Vijeća prema Vladi i Ministarstvima vezano za implementaciju odredbi iz Zakona o manjinama i dokumenta o manjinskoj Strategiji u Crnoj Gori.

HGDCG nije obaviješteno o raspisivanju natječaja. Pošto društvo ima službu koja prati sve što je vezano za izvore financiranja, obrađeno je i predano devet projekata.

Interesantno je da nijedan od njih nije podržan od predstavnika hrvatske manjine u Upravnom odboru, pa se stekao dojam kako nisu ni pročitani.

- Kao predsjednik društva razočaran sam odnosom onih koji su odlučivali o raspodjeli sredstava - da nijedan naš projekt nije podržan, makar simbolično. Što prije treba poraditi na uspostavi kriterija za odobravanje sredstava za projekte iz Fonda za manjine, jer je ovakav način odlučivanja neodrživ, prokomentirao je predsjednik HGDCG dr. **Ivan Ilić** i istaknuo kako neprihvatanje projekata neće ugroziti djelatnost i aktivnost društva u 2009. godini.

- Naše reagiranje je stvar principa i nezakonitosti u sistemu raspodjele sredstava uopće, dodao je Ilić.

Skupština skratila mandat, izbori po starom zakonu

Čekajući Godota

Od samog postavljenja na funkciju predsjednika Hrvatskog nacionalnog vijeća, redakcija Hrvatskog glasnika je u nekoliko navrata pokušala doći do intervjua s dr. Miroslavom Marićem i predstaviti njegove aktivnosti kao čelnog čovjeka te institucije.

I ovoga puta uputili smo pitanja i zamolbu da prokomentira aktualne događaje.

Čekanje na izjavu dr. Marića pretvorilo se u čekanje Godota. Šteta, jer smo i dalje duboko uvjereni da hrvatska javnost i ostalo zainteresirano čitateljstvo ima pravo to znati. Tim prije što su nam predsjednici svih ostalih vijeća bez imalo dvojbe, dapače, uz veliku predusretljivost, izašli u susret. Tekstovi koji slijede dani su autentično, bez lektoriranja.

**PREDSJEDNIK MUSLIMANSKOG NACIONALNOG SAVJETA
SABRIJA VULIĆ**

Čudni kriteriji

Kako ocjenjujete dosadašnji rad Savjeta?

- Za razliku od većine ostalih, naš Savjet je počeo gotovo od nule. Ovo kažem iz razloga što su ostali savjeti uglavnom iza sebe imali već organizovane oblike postojanja u vidu političkih partija ili razvijenih udruženja, dok je iza Savjeta Muslimana stajao jedino rad kroz Maticu Muslimansku, koja je opstala u veoma teškim uslovima i zahvaljujući radu dr. Avdula Kurpejovića. Rad našeg Savjeta je ipak zaživio i konačno možemo reći da iza sebe imamo uspješnih pola godine rada i finansijska sredstva koja je država obezbijedila za naš rad.

Kakva je Vaša suradnja sa savjetima drugih manjinskih zajednica?

- Što se tiče saradnje sa ostalim savjetima, za sada se ona zasniva na telefonskim kontaktima sa ostalim predsjednicima i jednom sastanku koji je održan u Ulcinju sredinom decembra. Nažalost, Sa-

vjet Muslimana došao je u situaciju da reaguje na prisvajanje pojedinih akcija od jednog drugog Savjeta, ali to je problem koji traje već godinama i na koji se država ne osvrće i nije za ovu priču.

Na koji način ćete se boriti za zagarantirane mandate u parlamentu?

- Muslimani nijesu politički organizovani i njihova zastupljenost u državnom i lokalnim parlamentima kao i na pozicijama državnih i javnih funkcija nije adekvatna trenutnom stanju u odnosu na rezultate popisa iz 2003. Još

uvijek tražimo modus da se iznađe rješenje za ovaj problem. Na žalost, pojedine građanske stranke još uvijek nemaju dovoljno sluha za ovaj problem, a izgleda da svi oni zaboravljaju da su Muslimani stoprocentno bili za crnogorsku suverenost i za Crnu Goru kao matičnu državu.

Sredstva Fonda za manjine dijele se procentualno. Koliko je to pravedan princip?

- Očigledno je da su neka sredstva u najmanju ruku dodijeljena udruženjima po čudnom kriterijumu. Savjet ima svog predstavnika u Upravnom odboru u liku predsjednika Matice dr Avdula Kurpejića i mi nismo imali problema u tom smislu. Sa druge

strane, na sastanku predsjednika Savjeta u Ulcinju mi smo se saglasili „Da prije nego neki projekat bude podržan od strane UO Fonda za manjine o istom se izjasni nadležni Savjet a tek potom projekat uz pozitivno mišljenje Savjeta bude eventualno podržan“. Takav zaključak je donesen da se ne bi došlo u situaciju da Fond finansira organizacije i institucije koje se finansiraju iz drugih izvora, u prvom redu iz opštinskih i državnog budžeta.

Koliko će se to ostvariti ostaje da se vidi, ali je činjenica da informacije koje dolaze do Savjeta zavise od predstavnika u UO Fonda.

Koje su „ključne riječi“ u

očuvanju identiteta, i kakvi su Vaši planovi za 2009?

- Savjet Muslimana narednih dana treba da usvoji godišnji plan rada koji će se sastojati u afirmaciji nacionalne i kulturne baštine Muslimana Crne Gore. Naš cilj je da sačuvamo ono što je naše i da pokažemo da Muslimani na ove prostore nijesu došli iz Anadolije, Bosne ili Palestine, već da su domicilni narod sa svim svojim osobenostima koje predstavljaju bogatstvo življenja u jedinoj nam državi Crnoj Gori. U ovoj godini planiramo i osnivanje časopisa, pa vjerujemo da će i to biti način da sarađujemo sa vašim listom i zajedničku akciju o kojoj sam prethodno govorio.

**PREDSJEDNIK BOŠNJAČKOG NACIONALNOG SAVJETA
ŠERBO RASTODER**

Fond je partijska institucija

Kako ocjenjujete dosadašnji rad Savjeta - da li je zaživio i u kojoj mjeri ispunjava ulogu koja mu je dana?

- Naš Savjet broji 35 članova i sastavljen je od relativno heterogenih grupacija. Do sada smo uspjevali da pronađemo balans između onoga što je politička misija tzv. članova biranih po automatizmu (takvih je kod nas 16) i onih koji imaju ambicija da budu samo predstavnici naroda kojem pripadaju. Kada ovo kažem imam

na umu da je dosadašnji rad pokazao da tzv. članovi po automatizmu, posebno iz DPS-SDP, rad u Savjetu ne smatraju politički korisnim, jer značajan broj njih ne uzima učešće na sjednicama. No, i pored toga, osnovali smo kancelariju, osposobili je za rad, realizovali smo već nekoliko značajnih projekata, izabrali tijela Savjeta i stvorili, mislim, korektne pretpostavke za ozbiljan rad. Čini mi se da u javnosti još Savjeti nijesu dobili mjesto kojem im pripada i u tom smislu

predstoji ozbiljan posao.

Kakva je Vaša suradnja sa savjetima drugih manjinskih zajednica?

- Za sada veoma dobra i konstruktivna. Posebno sa predsjednicima drugih Savjeta sa kojima redovno, najmanje jedanput mjesečno, imamo zajedničke sastanke na kojima razgovaramo o pitanjima od zajedničkog interesa. Posebno cijenimo činjenicu da su dr Marić, predsjednik Hrvatskog i gospodin Tahiri, predsjednik Albanskog nacio-

nalnog savjeta, bili naši gosti na Danima bošnjačke kulture održanim u Rožajama, novembra 2008. Predstoji proces produbljivanja saradnje u smislu izrade zajedničkih projekata, osmišljavanja jedinstvene manjinske strategije i međusobne razmjene programa. Savjeti moraju biti otvoreni jedni prema drugima, jer su oni te institucije koje moraju sopstvenim primjerom ukazati za kakvo se društvo zalažu.

Na koji način ćete se boriti za zagarantirane mandate u parlamentu?

- To je ustavna kategorija i izgleda malo čudno da će Savjeti morati upozoravati na obavezu poštovanja Ustava, one koji su za to pozvani od nas. Što se Bošnjaka u Crnoj Gori tiče, tri mandata su minimum koji više nijesu ni toliko pitanje Ustava koliko dostojanstva i sudbine naroda. Jer, mislim da što se ove zajednice tiče, sva obećanja su potrošena i niko više nema pravo da na neviđeno traži podršku ove zajednice.

Sredstva Fonda za manjine dijele se procentualno. Koliko je to pravedan princip? Pojedinci u Upravnim odborima postali su Zakon, međusobno dijele sredstva bez utvrđenih kriterija. Ministarstvo za manjinska prava više nema nadležnost.

- Mislim da su i Fond i neke druge novoosnovane institucije prije svega partijske institucije, osmišljene za promociju partijske politike kroz navodnu podršku manjinskim zajednicama. Svjedoci smo da se raspodjela vrši prevashodno po tom modelu i da su Savjeti isključeni iz tog procesa, osim što simbolično imaju po jednog predstavnika u UO. Postavlja se pitanje da li je Fond instrument ostvarivanja manjinske ili partijske politike. Ukoliko je ovo prvo, a tako

je zapisano, onda bi ovom institucijom trebali upravljati Savjeti a ne partije. Uostalom, prijedlog svih Savjeta je bio da se iz Fonda ne može finansirati niti jedan projekat, dok prethodno ne bi bilo pribavljeno mišljenje nadležnog Savjeta. Time bi se izbjegla mogućnost manipulacije i lažnog predstavljanja u kojem je moguće da iz sredstava Fonda najviše para dobiju organizacije i projekti iza kojih stoje samo uticajni partijski činovnici i njihovi sateliti. Što se procentualne raspodjele tiče to je zakonska kategorija i dok

god postoji zakon, mi smo za to da se poštuje.

Koje su „ključne riječi“ u očuvanju identiteta manjine, i kakvi su Vaši planovi za 2009?

- Planovi su veoma ambiciozni i razučeni na više segmenata iz domena nadležnosti Savjeta- kultura, obrazovanje, informisanje, dijaspora. Cilj nam je da Savjet postane složna radionica promocije kulture i identiteta i bude reprezentativni predstavnik naroda ne samo po zakonu, što i jeste, već po onome što radi i kako djeluje.

**PREDSJEDNIK ALBANSKOG NACIONALNOG SAVJETA
TAHIR TAHIRI**

Nepravedna podjela sredstava

Mislim da su i pored velikih teškoća sa kojima smo se suočavali na početku, poslije konstituisanja, Savjeti ipak počeli svoje aktivnosti. Možda ne u toj mjeri u kojoj bi trebalo, ali ja se nadam da će stvari ići na bolje. Javnost dobro zna da savjetima sve do prije tri, četiri mjeseca nijesu dodijeljena nikakva sredstva predviđena za njihovo funkcionisanje i to je svakako uticalo na naš rad. Nijesmo imali kancelarije ni najosnovnija sredstva za rad. Sada se ta situacija na neki način promijenila. Uskoro, ovih dana mi kao Albanski savjet ćemo otvoriti kancelariju. Formirali smo radna tijela, odnosno komisije iz različitih oblasti od interesa za nas Albance u Crnoj Gori. Komisije sad uveliko rade u određivanju prioriteta u respektivnim oblastima, savjet će sve te prioritete uvrstiti u Plan rada i tako početi sa realizacijom toga Plana, normalno ako budu dodijeljena sredstva predviđena za dalji rad. Ako to ne bude, uloga savjeta će biti dovedena pod znak pitanja.

Kakva je Vaša suradnja sa savjetima drugih manjinskih zajednica?

- Smatram da su ti odnosi

korektni, rekao bih veoma dobri. Od samog osnivanja manjinskih savjeta, međusobna saradnja je bila na nivou. Mi smo kao savjeti nekoliko puta izašli sa zajedničkim stavovima oko aktualnih problema u vezi funkcionisanja savjeta i teškoćama sa kojima se suočavamo. U decembru prošle godine ja sam inicirao zajednički sastanak sa predstavnicima svih manjinskih savjeta u Crnoj Gori i na tom sastanku između ostalog se dogovorili da redovno svakog mjeseca održavamo takve sastanke. Mislim da je to dobro, jer na taj način direktno razmjenjujemo mišljenja i iskustva oko zajedničkih ciljeva.

Na koji način ćete se boriti za garantirane mandate u parlamentu?

- Kao što javnost zna, ova tema je u posljednje vrijeme dosta aktuelna. Prema Ustavu Crne Gore, član 79, nacionalne manjine imaju pravo na autentičnu zastupljenost u Skupštini Crne Gore i skupštinama jedinica lokalne samouprave u kojima čine značajan dio stanovništva shodno principu afirmativne akcije. Međutim, još je na snazi izborni Zakon koji nije usklađen sa Ustavom. Parlament je

skratio sebi mandat i raspisani su prijevremeni parlamentarni izbori u Crnoj Gori. Mislim da je parlamentarna većina trebalo da poštuje Ustav i da donese novi Zakon o izboru odbornika i poslanika, koji će obezbjediti autentično i srazmjerno zastupljenost manjina, odnosno albanske manjine kao autohtone manjine u Crnoj Gori. Mi kao Nacionalni savjet Albanaca u Crnoj Gori prije raspisivanja izbora smo pozvali Predsjednika države i parlamentarne političke subjekte da učine sve, da se donese izborni zakon koji će biti usklađen sa Ustavom. Nažalost, to nije urađeno i mislim da je time prekršen Ustav.

Autentično predstavljanje Albanaca u Skupštini i skupštinama jedinica lokalne samouprave će biti jedan od najvažnijih prioriteta Nacionalnog savjeta Albanaca, kao što je permanentno bio i zahtjev svih albanskih političkih partija u Crnoj Gori. Mi ćemo insistirati da se donese novi izborni Zakon bez obzira što ovi izbori će biti nažalost održani po starom, gdje ćemo aktivno učestvovati i doprinijeti sa konkretnim predlozima.

Mislim da time Crna Gora ništa ne gubi nego bi, napro-

tiv, pokazala da je istinski predana za unapređenje manjinskih prava, kao jedan od uslova bez kojeg se ne može pretendovati biti dio Evropske zajednice i euroatlanskih integracija.

Sredstva Fonda za manjine dijele se procentualno. Koliko je to pravedan princip?

- Fond za manjine je osnovan na bazi Zakona o manjinskim pravima i slobodama gdje se kaže da sredstvima tog Fonda podržavaju važni projekti koji imaju za cilj unapređenje prava i položaja manjina u Crnoj Gori. Zna se, da se ta sredstva dijele proporcionalno broju manjina u CG i to na neki način može biti prihvatljivo. Ali problem se pojavio formiranjem Srpskog savjeta kojima iz tog Fonda na bazi proporcionalnosti pripada polovina tih sredstava. Da se razumijemo, mi u NSA nemamo ništa protiv Srpskog savjeta. Ako oni smatraju da su manjina imaju pravo na formiranje Savjeta. Ali onda nešto treba promijeniti, a to je Zakon o manjinama u vezi sa Fondom gdje bi se drugačije uredile stvari u dijelu načina dodjele novca iz Fonda. Jer, ovakvim rješenjem u ovim okolnostima, manjine koje su brojčano manje su u neravnom pravnom položaju u odnosu sa onim manjinama u Crnoj Gori koje su brojčano 30% u odnosu na cijelo stanovništvo Crne Gore. I svi se pitamo, kako ćemo mi npr. Albanci u CG, sa 53 hiljade eura predviđenih za 2009. godinu, uspjeti realizovati projekte koje predviđamo za ovu godinu u oblasti kulture, obrazovanja, informisanja, službene upotrebe albanskog jezika i mnogo drugih projekata od posebne važnosti za Albance u Crnoj Gori. To isto važi i za Hrvate, Bošnjake, Muslimane. Ne pominjem Rome jer oni

imaju poseban Fond za unapređenje njihovih prava. Mislim da i Srbi u Crnoj Gori u ovom djelu vide da je to na neki način nepravda prema drugim manjinskim savjetima pa se nadam da će oni kao manjina, kako se već predstavljaju, podržavati ideju da se tu nešto promijeni.

Ako se bude nastavilo ovako, postavlja se pitanje koje smo pomenuli na početku, koliko će zaživjeti savjeti i koliko će oni biti u stanju odigrati svoju ulogu zbog kojeg su i formirani.

Vaši planovi za 2009?

- Naš cilj u Nacionalnom savjetu Albanaca je zaštita, afirmacija i unapređenje kulturnih, obrazovnih, jezičkog i vjerskog identiteta, informativnih, ekonomskih i svih drugih prava i interesa Albanaca. Nastojaćemo da razvijamo saradnju unutar Albanске nacionalne zajednice, saradnju sa ostalim narodima i drugim nacionalnim zajednicama u CG te saradnja sa institucijama u CG i van nje.

Radićemo na unapređenju odnosa sa Albancima u dijaspori, radi zaštite njihovih građanskih i političkih prava, kao i unapređenju njihovog

nacionalnog, kulturnog i jezičkog identiteta. Sarađivaćemo sa matičnom državom Albanijom, Albancima van Crne Gore u regionu i dijaspori.

Preduzimaćemo mjere i aktivnosti u okviru naših nadležnosti u cilju sprečavanja promjene nacionalne strukture stanovništva na područjima na kojim živi autohtoni albanski narod.

Na bazi svega ovoga, Nacionalni savjet Albanaca će raditi projekte za koje sam optimista da će se i realizovati, naravno ako bude iskrene volje od strane svih članova savjeta, u što ja ne sumnjam. Pomenio sam i prije da su radna tijela savjeta iz raznih oblasti od interesa za Albance već počeli rad i ta tijela ozbiljno rade na utvrđivanju najvažnijih projekata za Albance u Crnoj Gori. Na osnovu toga brzo ćemo napraviti Plan rada za 2009. godinu i ući u realizaciju tih projekata. Ne treba zaboraviti da sve to treba imati finansijsku potporu, sve zavisi od sredstava koja će biti na raspolaganju za te projekte, ali treba biti optimista, vjerovati, i insistirati na radu. Ja se nadam.

**PREDSJEDNIK SRPSKOG NACIONALNOG SAVJETA
MOMČILO VUKSANOVIĆ**

Nismo krivi što nas ima 32%

Srpski nacionalni savjet posljednji se konstituirao, sredinom prosinca 2008, mada su u pripreme krenuli još u travnju.

„Formiranju se protivio određeni broj političkih subjekata i zato nam je trebalo malo više vremena. Na nas nije računala ni vlast, ni opozicija, ni ostale manjinske zajednice. U daleko smo najgoroj poziciji od svih, jer vlast pokušava da dio srpskog naroda asimiluje u nacionalne Crnogorce.

Na Srbiju kao matičnu državu mnogo ne računamo jer se ona prema Srbima u Crnoj Gori odnosi kao prema opoziciji u nekoj stranoj državi. Vidjećemo kako će se odnijeti prema Savjetu. Borićemo se za povratak jezika i srpskih školskih programa u obrazovni sistem, upotrebu naših simbola, zagarantovane mandate, kaže u razgovoru za Hrvatski glasnik predsjednik Srpskog nacionalnog savjeta Dr Momčilo Vukšanović.

Ostalo je pravno nejasno ili nedorečeno da li su Srbi državotvorni narod ili manjina koja ima pravo da formira savjet?

- Ništa tu nije nejasno. Srba u Crnoj Gori ima 32%, to nije ni trećina a kamoli većina ukupne populacije. Svi narodi u Crnoj Gori su manjinski narodi. To je jasno pokazao i popis iz 2003.

Tko su onda državotvorni?

- Državotvorni su svi koji su na ovim područjima autohtoni. Dakle, mi smo i državotvorni. Savjeti nisu tu da nekog proglašavaju manjinskim ili većinskim. Funkcija savjeta je isključivo zaštita identiteta, a mi imamo problem u zaštiti identiteta više nego bilo koja druga nacionalna zajednica.

Ali i procentualno najveći dio proračunskih sredstava – 65 posto?

- Tačnije, nešto oko 63 posto pripada projektima Srpskog nacionalnog savjeta. Ali, to nije naš problem. To je problem zakonske regulative, problem kriterijuma. Mi nismo krivi što nas ima 32 posto. Da su nas u Ustavu tretirali kao konstitutivni narod, onda ne bismo mogli da konstituišemo savjet.

Međutim, nas su u Ustavu tretirali kao sve ostale manjinske zajednice, tako da formiranjem savjeta krećemo u izgradnju srpskih nacionalnih institucija koje su nam neophodne u zaštiti identiteta. Aktuelna vlast i ostale manjinske zajednice vjerovatno su iznenađene našom organizacijom. Međutim, tu je sve potpuno legitimno, u skladu sa Ustavom i Zakonom. Bilo nas je malo da budemo konstitutivni, sad nas je mnogo da koristimo prava manjinskog naroda. To nije u redu i mi to ne prihvatamo.

Što je sa prosrpskim strankama koje vas osuđuju zbog ovog poteza?

- Vjerovatno su nas, svjesni da se ruši njihova koncepcija predstavljanja srpskog naroda i da ćemo se mi sada baviti, između ostalog, i vraćanjem odredbe o zagarantovanim mandatima u parlamentu, doživjeli kao konkurenciju. Savjeti su autentični predstavnici manjinskih naroda, tako da je Srpski savjet jedini zvanični predstavnik srpskog naroda u Crnoj Gori, i to nekima smeta. Tačnije, smeta dijelu opozicije, ali se značajan dio nije izjašnjavao u vezi sa time. Čim se Ustavom promijeni odredba i srpskom narodu vrati odrednica da je konstitutivan, vrata prava koja su mu sada uskraćena, vjerovatno će prestati potreba da Srpski savjet postoji.

Dakle, Srbi jesu manjina, a Savjet će postojati dok se ne odredi

drugačije?

- Da, procentom na popisu, zakonima i Ustavom. Dio opozicije koja sebe naziva prosrpskom zagovara da se status Srba promijeni rušenjem režima. Međutim, mi ne želimo da naš status zavisi od toga ko će biti na vlasti u Crnoj Gori. Mi ne želimo da dan izbora za naš narod bude Dan D. Želimo da budemo slobodni građani sa svim onim pravima koja za sebe traže druge nacionalne zajednice, ni manje ni više nego što u poglavlju zaštite prava kaže član 79. Čudi me da se kod ostalih manjinskih savjeta javlja otpor da Srbi dobiju ono što imaju svi ostali. Oni se više od nas prilagođavaju aktuelnom režimu da bi ostvarili bolje pozicije, što nije korektno i na duže staze će ići na štetu tih manjinskih zajednica. Ne može se prijedpodne „šurovati“ sa aktuelnim

režimom, a popodne boriti za manjinska prava. To mi nećemo raditi, mada bismo vjerovatno mnogo bolje prošli. Mogli bismo da govorimo o izmjeni određenih kriterijuma, ali da se o tome povede ozbiljna rasprava, da niko ne bude nezadovoljan, bez obzira na procent zastupljenosti.

Ne želimo da budemo remetički faktor, već da uspostavimo maksimalno korektne odnose sa ostalim manjinskim zajednicama.

Da li se uopće može napraviti otklon od politike i koliko savjet smije biti politički obojen?

- Savjet ne može napraviti otklon od politike, jer ga čine predstavnici političkih subjekata koji se biraju po funkciji i oni koje su birali elektori. Kod nas ima samo pet članova po funkciji.

Kako ćete se boriti za zagarantirane mandate?

- Jedino se Srpski savjet oglašavao i bio potpuno jasan da su ovi izbori neustavni i nelegitimni. Aktelna vlast je htjela da nagradi manjinske zajednice jer su pomogle da se Crna Gora osamostali, time što će omogućiti zagarantovane mandate.

Vjerovatno izbornu zakonodavstvo nije ni usaglašeno jer su se Srbi pojavili kao grupacija za koju treba naći rješenje – nisu znali kako da nas uklope u sve to. Tražićemo da se Ustavni sud izjasni da li je odluka o raspisivanju izbora u skladu sa novim Ustavom i da li su manjinskim zajednicama uskraćena Ustavom zagarantovana prava. Vjerovatno drugi savjeti neće imati primjedbe, jer će vlast na svoju listu uključiti ostale predstavnike manjinskih naroda.

Ti ljudi imaju svoj lični interes, ali to će na kraju biti na njihovu štetu.

Kažete da niste krivi što vas je toliko, pa imate i najviše sredstava. Po kojim ste kriterijima podijelili dio vaših sredstava iz Fonda ostalim zajednicama?

- Nije bilo kriterijuma, to smo odlučili u korektnoj međusobnoj komunikaciji da za opšte projekte izdvojimo dio sredstava.

Koji su bili kriteriji

da je neki projekt opći?

- Kad koristi svima, kad su u pitanju organizacije gdje ima i Srba, i Hrvata, i Muslimana, Albanaca... To je bila naša dobra volja do pronalaska nekih novih kriterija koji bi možda bili precizniji.

Da li je to pravedan princip?

- Pa, možda bi trebalo za to naći neko rješenje. Najbolje bi bilo da raspodjela ide sa nivoa Savjeta, sve drugo može biti manipulacija. Kao Savjet imamo mogućnost da uspostavimo kriterije. Mi smo upravo raspisali konkurs za projekte koji su od interesa za našu zajednicu. O tome smo već raspravljali na predsjedništvu, svi su upoznati sa time. Dobili smo od Fonda 120 000 eura za 2008, a ne čekamo nova sredstva, već unaprijed osmišljavamo projekte za 2009. Planirali smo 20 studentskih stipendija, izdavačku djelatnost na ćirilćnom pismu, razmotrićemo projekte NVO i pojedinaca koje se bave zašćtom identiteta.

Prioritet i najvaćzniji prostor djelovanja su nam mediji - Srpske elektronske novine i TV agencija. Napravićemo dvonedeljnik i ići ka formiranju dnevne novine. Traćićemo i prostor na Javnom servisu -RTCG.

Kako je biti manjina?

- Mi nemamo kompleks da smo manjinski. Samo želimo da ostvarimo naša prava. Ta terminološka manipulacija koja je prisutna kod dijela politićara ne ide u korist srpskog naroda. Vrijeme će pokazati da će Srpski savjet više uraditi za srpski narod u Crnoj Gori za pola godine nego kompletna prosrpska opozicija do sada.

Nećemo nikoga ubjedićvati da ne postoji crnogorski jezik, ali vратиćemo srpski u škole, osiguratićemo medijski prostor, saraćivaćemo sa ostalim manjinskim zajednicama... Tako se ćuva identitet.

Civiliziran dijalog

Crna Gora ne želi niti jedan pedalj hrvatske zemlje i mora, ali i obratno, a radimo u pogledu razgraničenja sve ne bismo li pronašli najprihvatljivije rješenje, izjavio je crnogorski ministar vanjskih poslova **Milan Roćen** nakon susreta s predstavnicima vrha hrvatske vlasti 14. siječnja u Zagrebu, kojima je, uz ostalo, bio i cilj priprema pravnog postupka za razgraničenje dviju država pred Međunarodnim sudom pravde u Den Haagu.

Njegov hrvatski kolega **Gordan Jandroković** ocijenio je napore koje obje države ulažu u rješavanje razgraničenja "europskim i civiliziranim" načinom gdje obje strane mogu biti zadovoljne i pokazati da je došlo vrijeme da se na ovim prostorima takva pitanja mogu rješavati mirno.

Osim s obiju strana vrlo uspješno ocijenjenim pri-

Jandroković i Roćen

premama za rad mješovitog hrvatsko-crnogorskog povjerenstva za razgraničenje, dvojica ministara potpisala su i Sporazum o međusobnoj zaštiti manjina.

Ministar Roćen iskoristio je svoj posjet kako bi zahvalio Hrvatskoj na svoj potpori kao

i pomoći u pristupanju Crne Gore euroatlantskim asocijacijama, dok je ministar Jandroković izrazio želju za još jaču gospodarsku suradnju, te intenzivnije sudjelovanje hrvatskih tvrtki na javnim natječajima u izgradnji infrastrukture u Crnoj Gori.

Roćen kod Sanadera

Premijer RH **Ivo Sanader** je primio crnogorskog ministra Roćena, a naglašavale su se dobre veze dvije zemlje.

- Predsjednik Vlade RH dr. sc. Ivo Sanader čestitao je ministru Roćenu na podnošenju zahtjeva Crne Gore za stjecanje statusa države kandidata za članstvo u Europskoj uniji, te na punopravnom članstvu Američko-jadranske povelje, stoji u posebnom priopćenju Vlade RH u kojem se naglašava kako je Sanader prihvatio poziv crnogorskog premijera **Mila Đukanovića** da posjeti Podgoricu.

Sanader je također naglasio i važnost rada Mješovitog hrvatsko-crnogorskog povjerenstva čime obje države, smatra hrvatski premijer, potvrđuju svoju privrženost učinkovitom rješavanju otvorenih pitanja u europskom duhu dijaloga i razumijevanja.

Susret sa Mesićem

Hrvatski predsjednik **Stjepan Mesić** primio je crnogorskog ministra vanjskih poslova Milana Roćena, a tijekom susreta potvrđeni su vrlo dobri odnosi dviju država koji su u stalnom usponu te značajno pridonose stabilnosti ove regije, priopćio je ured predsjednika Republike.

Bilateralni odnosi pogotovo napreduju u gospodarstvu, suglasili su se Mesić i Roćen, kojega je predsjednik primio u svome uredu.

Hrvatska ulaganja u Crnu Goru udvostručena su u 2008., a riječ je o dugoročnim poslovima jer ta zemlja počinje važne infrastrukturne projekte, navodi se u priopćenju. Mesić je istaknuo spremnost Hrvatske da pomogne Crnoj Gori na putu u euroatlantske integracije.

OSVRT

Dok pišem ovaj osvrt, stiže jedina obeshrabrujuća i moram priznati začuđujuća vijest; Slovenija odgodila verifikaciju ulaska Republike Hrvatske u NATO. Nekakvi problemi oko proračuna, svađa između Janše i Pahora, bivšeg i sadašnjeg premijera Slovenije ili nešto treće? Tko će znati.

Stoga još više ohrabruju više puta ponovljene izjave predsjednika RH **Stjepana Mesića** i premijera **Ive Sanadera** da Hrvatska ne želi i neće činiti ovakve probleme ni

Piše **dr. Ivan Ilić**

jednom svom susjedu, već da će usuprot biti najveći zagovaratelj njihova ulaska u EU. Ohrabruje stalno ponavljani refren da je prosperitet i europska budućnost Srbije od prvorazrednog hrvatskog interesa, a o hrvatskom odnosu spram Crne Gore i njene europske budućnosti najbolje kazuju česti susreti najviših dužnosnika dviju država i način rješavanja svih pa i najspornijih pitanja. Ovaj susret ministara vanjskih poslova Roćena i Jandrokovića, pa posjet Roćena Mesiću, poziv Đukanovića Sanaderu da dođe u posjet Crnoj Gori, sporazum ministara Primorca i Škuletića, službene, ali kako čujemo i neslužbene izjave u kojima dominira zadovoljstvo i optimizam, ali prije svega mjera europske uljudbe i ponašanja potvrđuju želje naroda s obje strane granice za suradnjom i prijateljstvom. Ne treba zaboraviti da je Hrvatska do sada pomogla Crnoj Gori u mnogim stvarima kada su u pitanju eurointegracije i da će to nastaviti i dalje. S druge strane, i Crna Gora je u Hrvatskoj prepoznala prijatelja i partnera, a sve više prepoznaje i doprinos hrvatske zajednice u ne samo kroz povijest, tradiciju i spomeničku baštinu, već i kroz suvremeno djelovanje te brojčano male zajednice. S ponosom mogu napisati da su mnoge akcije i misije potaknute i odrađene zaslugom i našeg HGDCG kojem ponosno stojim na čelu, a u pripremi su još mnoge korisne i snažne akcije, na ponos svima nama. Stoga naše društvo s radošću pozdravlja i podupire ovakve susrete i akcije te generalnu politiku vlada obje zemlje.

Primorac i Škuletić

Znanstvena suradnja

Ministri znanosti i obrazovanja Hrvatske i Crne Gore **Dragan Primorac** i **Sreten Škuletić** potpisali su u 26. siječnja u Podgorici Sporazum o znanstvenoj i tehnološkoj suradnji kojim se stvaraju uvjeti za unaprjeđenje bilateralne suradnje dviju zemalja u području znanosti i tehnologije.

Dvojica ministara tom su zgodom ocijenila da je "određenje budućnosti Hrvatske i Crne Gore duboko vezano uz obrazovno-strukturne promjene".

Primorac je podsjetio kako je Hrvatska pred ulaskom u EU te da ta svoja iskustva želi prenijeti kolegama u Crnoj Gori kako bi što bezbolnije prošli te procese.

- Povijest, ali i budućnost određuju odnose naših dviju država. Otvorili smo novu stranicu i nadam se da će već od jeseni ove godine studenti iz Crne Gore biti u Zagrebu, Osijeku, Rijeci, Dubrovniku, Zadru, Splitu i na nekim dru-

gim studijskim programima, poručio je Primorac. Također je rekao kako se nada da će i studenti iz Hrvatske pohađati kvalitetne crnogorske studijske programe.

Primorac je najavio skorajšnji sastanak hrvatskih i crnogorskih rektora koji će razgovarati o konkretnoj suradnji i razmjeni studenata.

- Hrvatska će osigurati određen broj školarina za studente iz Crne Gore u iznosu koji plaćaju hrvatski, rekao je.

Podsjetivši da se u Hrvatskoj i Crnoj Gori usporedno provodi nekoliko velikih projekata, među kojima je pitanje državne mature, Primorac je dodao: „Razgovarali smo o tome da učenici koji polože državnu maturu apsolutno moraju imati prohodnost u obje države.”

Crnogorski ministar znanosti i obrazovanja Sreten Škuletić kazao je, zahvalivši svom hrvatskom kolegi na pomoći, kako će hrvatski stručnjaci doći u Crnu Goru kako bi pomogli u pripremi aplikacija i dobivanju značajnih sredsta-

va iz fondova EU-a.

Prema njegovim riječima, razmatrano je i uvođenje hrvatskog jezika u crnogorske škole, u područjima u kojima je to prijeko potrebno i tek je na redu rasprava o tome. Sadašnji akti u području obrazovanja omogućuju dosta širine za provedbu te ideje, ali treba stvoriti tehničke i ostale uvjete, kazao je Škuletić.

Ministar Primorac se tijekom posjeta Crnoj Gori, u nazočnosti veleposlanika RH **Petra Turčinovića** i generalnog konzula **Boža Vodopije** sa suradnicima, sastao i sa predstavnicima hrvatske zajednice: predsjednikom Hrvatskog nacionalnog vijeća dr. **Miroslavom Marićem**, predsjednikom Hrvatske građanske inicijative **Marijom Vučinićem** i predsjednikom Hrvatskog građanskog društva Crne Gore dr. **Ivanom Ilićem**. Bilo je riječi o potpisanom sporazumu, te značaju učenja hrvatskog jezika, pitanjima školovanja i poboljšanju uvjeta rada dopunske škole na hrvatskom jeziku.

Hrvatsko građansko društvo Crne Gore, uz potporu Ministarstva vanjskih poslova Vlade Republike Hrvatske, na preporuku Veleposlanstva RH u Podgorici, realizira projekt Baze podataka za zapošljavanje svih građana Crne Gore hrvatske nacionalnosti. Partner u projektu je Hrvatska gospodarska komora – Kotor.

Prijavite se!

Jedinstvena baza podataka je skup informacija o prijavama nezaposlenih osoba, prijavljenim potrebama za radnicima, zasnivanju radnog odnosa... Cilj je posredovanje u zapošljavanju.

Dovoljno je da se registrirate i unesete vaše podatke, koji će biti dostupni samo zainteresiranim poslodavcima.

Posjetite nas na www.hgdcg-kotor.org

ZA NEZAPOSLENE

Da biste se prijavili u našu bazu podataka potrebno je da ispunite kratki formular koji se otvara klikom na link **Prijavite se**. U samom formularu, u zavisnosti od vašeg interesiranja, odabrat ćete opciju da li želite da se prijavite kao kandidat ili kao poslodavac.

Kad ispunite formular kliknite na link **Registriraj se**. Pošto se registrirate, na vaš mail će stići link za aktivaciju naloga sa prijavljenim podacima. Kada je nalog aktiviran možete da se prijavite. U lijevoj koloni na samom dnu nalazi se odjeljak za prijavu korisnika.

Ukoliko ste prilikom registriranja odabrali opciju **Kandidat** nakon prijave u lijevoj koloni će se otvoriti meni **Zapošljavanje** gdje možete da pratite sve ponude slobodnih radnih mjesta (klikom na **Sve ponude**) kao i ponude koje odgovaraju vašim ličnim karakteristikama i interesiranjima (klikom na **Pretraga ponuda**). Klikom na **Prijava kandidata** otvara se formular nakon čijeg ispunjavanja se kompletira vaš nalog. Sva polja označena zvjezdicom moraju biti popunjena.

ZA POSLODAVCE

Ukoliko ste prilikom registriranja odabrali opciju **Poslodavac** nakon prijave u lijevoj koloni će se otvoriti meni **Zapošljavanje** gdje možete pratiti **Sve kandidate** i **Dodate ponudu**.

Vaše prijave ili ponude možete donijeti i osobno u ured HGDCG na Zatvorenom bazenu u Škaljarima, Kotor, radnim danima od 08. 00 do 14. 00 h, ili slati na e-mail hgd-kotor@t-com.me

Priredio:
Tripo SCHUBERT

Sastanak Upravnog odbora

27. 12. 2008. održana je XII. sjednica Upravnog odbora Hrvatskog građanskog društva Crne Gore. Pored razmatranja financijskog izvješća za studeni, raspravljalo se o aktivnostima između dvije sjednice, sa akcentom na posjetu djece naših članova i njihovih prijatelja iz Crne Gore Dubrovniku. Sa njima je, pored rukovodstva društva, bio i ministar kulture Crne Gore Branislav Mićunović. Pored toga, vrijedno pažnje je i potpisivanje Ugovora za plaćanje zakupnine prostora za Podružnicu od strane gradonačelnika Herceg Novog Dejana Mandića.

Usvojen je prijedlog plana aktivnosti društva za 2009. godinu, koji je dan podružnicama na upoznavanje i dopunu.

Božićni domjenak

27. 12. 2008. u prostorijama Hrvatskog građanskog društva Crne Gore održan je Božićni domjenak, kojemu su nazočili, pored članova Upravnog odbora i Podružnica, članova redakcije Hrvatskog glasnika i Nadzornog odbora društva, Biskup kotorski msgr. Ilija Janjić, zamjenik županice DNŽ Miše Galjuf, predsjednik Udruge hrvatskih dragovoljaca domovinskog rata Grada Dubrovnika Igor Žuvela i konzul RH u Kotoru Radojko Nižić.

Posjet ministra kulture

27. 12. 2008. ministar kulture u Vladi Crne Gore Branislav Mićunović je u prostorijama Hrvatskog građanskog društva Crne Gore razgovarao sa čelnicima HGDCG, predsjednikom Ivanom Ilićem i tajnikom Tripom Schubertom, uz nazočnost zamjenika županice DNŽ Miše Galjufa i predsjednika Udruge hrvatskih dragovoljaca domovinskog rata Grada Dubrovnika Igora Žuvela, o aktivnostima tijekom 2008. godine i planovima društva za 2009. godinu.

Revijalna utakmica

09. 01. 2009. u organizaciji Podružnice Hrvatskog građanskog društva Crne Gore Kotor i Vaterpolo Akademije Cattaro održana je revijalna međunarodna utakmica ženskih ekipa JUG iz Dubrovnika i CATTARO iz Kotora.

Sastanak Podružnice Kotor

12. 01. 2009. Održan je sastanak Upravnog odbora Podružnice Kotor. Pored tekućih pitanja vezanih za članstvo, povjerenike, članarinu i drugo, razmatran je prijedlog Upravnog odbora HGDCG o aktivnostima za 2009. godinu.

Jubilarnoj Tripunovoj godini Podružnica će dati svoj doprinos organiziranjem tradicionalne Tripundanske večeri u hotelu Teuta u Risnu 14. 02, na dan sv. Valentina. Pripreme su u tijeku i članstvo će blagovremeno biti obaviješteno o svim detaljima.

Sjednica Admiraliteta

13. 01. 2009. održana je svečana sjednica Admiraliteta Bokeljske mornarice, sa kojom su započete aktivnosti u godini velikog Jubileja - 1200 godina postojanja. Sjednici je ispred Hrvatskog građanskog društva Crne Gore nazočio Slobodan Vičević, član Upravnog odbora. Društvo će dati svoj doprinos ovom jubileju, postavljanjem biste Vladislavu Brajkoviću, hrvatskom velikanu pomorskog prava i admiralu Bokeljske mornarice, u zajednici sa Nacionalnom zajednicom Crnogoraca Hrvatske i Bokeljskom mornaricom.

Posjet biskupu Janjiću

21. 01. 2009. delegacija Hrvatskog građanskog društva Crne Gore, sa Željkom Filičićem iz Dubrovnika, počasnim članom društva, posjetila je biskupa kotorskog Iliju Janjića i razgovarala o predstojećim svečanostima u Tripunovoj godini i međusobnoj suradnji, koja se do sada odvijala na obostrano zadovoljstvo.

Počeo redizajn

22. 01. 2009. sa dizajnerskim timom poduzeća Trony iz Kotora započeta aktivnost na redizajnu i tehničkim inovacijama postojećeg sajta društva.

Sastanak Upravnog odbora

23. 01. 2009. održana je XIII. sjednica Upravnog odbora Hrvatskog građanskog društva Crne Gore. Razmatrano je financijsko izvješće za prosinac. Raspravljalo se o raspodjeli sredstava Fonda manjina i o radu HNV. Odlučeno je da se uputi protestna nota Ministarstvu za zaštitu manjinskih prava zbog manjkavosti koje su se ispoljile u radu Fonda i mogućih posljedica po manjinske zajednice. Pored toga, članovi su obaviješteni o pripremama za organiziranje Tripundanske večeri.

Sastanak Podružnice Kotor

23. 01. 2009. održan je sastanak Podružnice HGDCG Kotor. Razgovarano je o organizira-

nju Tripundanske večeri koja će se održati 14. veljače u hotelu Teuta u Risnu.

Na lodama

27. 01. 2009. na poziv Biskupskog ordinarijata i Bokeljske mornarice predstavnik HGDCG je nazočio lodama i ceremoniji smjene malih admirala u Admiralitetu.

Susret sa Primorcem

27. 01. 2009. predsjednik HGDCG dr. Ivan Ilić razgovarao je sa ministrom znanosti, obrazovanja i športa u Vladi RH Draganom Primorcem.

Sjednica Podružnice Bar

28. 01. 2009. održana je 59. sjednica HGDCG Podružnica Bar. Razmatrano je pitanje iznalaženja prostora za rad Podružnice kojeg bi financirala Općina Bar, organiziranju hodočašća za odlazak na proslavu sv. Vlaha i Godišnje skupštine društva koja bi se trebala održati tijekom travnja u Baru.

Božićni koncerti

27. 12. 2008. u prepunoj katedrali sv. Tripuna VIS „Ragusa“ je održao Božićni koncert, kao poklon Dubrovačko-neretvanske župani-

je. Koncertu su nazočile brojne uzvanice: ministar kulture Crne Gore Branislav Mićunović, županica DNŽ Mira Buconić sa svojim suradnicima, veleposlanik RH u Crnoj Gori Petar Turčinović, Biskup kotorski Ilija Janjić i drugi.

28. 12. 2008. u crkvi Presvetog srca Isusovog u Podgorici, Podružnica HGDCG Podgorica je organizirala Božićni koncert Hora Vox iz Podgorice kojim dirigira Ivona Klepic, a misu za mir održao je župnik **Janez Mirtek**. Nazočio je veleposlanik **Petar Turčinović**, a poslije mise i koncerta održan je Božićni domjenak u prostorijama centra Don Bosko.

Poziv na koncert su 26. siječnja u Jutarnjem programu RTCG uputili predstavnici podružnice Podgorica **Jurica Žarković** i **Marija Giljanović**.

To je ujedno bila prigoda da se promoviraju aktivnosti Hrvatskog građanskog društva Crne Gore.

Istog dana, u prepunoj sali Muzičke škole u

Baru, deveti put održan je tradicionalni Božićni koncert. Organizatori koncerta su, kao i prethodnih godina bili, Hrvatsko građansko društvo Crne Gore-Podružnica Bar, »Zupci production» i Udruženje građana »Šestani».

Utiske je za Hrvatski glasnik prenio potpredsjednik barske podružnice HGDCG Vladimir Marvučić:

- Organizatori ove godine osobito žele zahvaliti osoblju Muzičke škole na čelu sa gospodom Aleksandrom Vojvodić, direktoricom, sjajnom sopranu i eminentnoj umjetnici, na potpori i razumijevanju.

Budući da ove godine nije bilo moguće organizirati gostovanje umjetnika iz Hrvatske (ceh tzv. »globalne krize», nažalost, kultura najbolnije »osjeća»), organizatori su posegnuli za dokazanim prijateljima, tako da je, na nepodijeljeno zadovoljstvo barskog auditorija, po treći put gostovao Crkveni pjevački zbor »Sveti Matej» iz Dobrote pod ravnanjem prof. Silve Milošević. Zbor se i ove godine predstavio vrlo zahtjevnim, kvalitetnim, ali i prigodnim programom u kojem su bile zastupljene tradicionalne Božićne »evergreen» skladbe poput »Adeste fideles», »Joy to the world», »Tiha noć» preko sjajne izvedbe »Gloria» iz Mise sv. Tripuna do nezvanične Božićne »himne» (»U se vrijeme godišta»), koju su, tradicionalno, otpjevali skupa sa publikom. Osim visoke umjetničke razine koju su »nametnuli», kako interpretacijom, tako i glazbenim odabirom, Zbor je zavrijedio iznimnu pozornost i uvažavanje time da je pjevao na čak sedam jezika, priređujući tako u »minijaturi» globalno Božićno ozračje.

Premda će 2009. godine ovaj glazbeni događaj u Baru obilježiti mali jubilej, tj. deseti kon-

cert, postavši neprijeporno nezaobilaznom dionicom na kulturnoj mapi našeg grada, na zvaničnoj web prezentaciji Općine Bar među brojnim manifestacijama, od kojih neke ne mogu zavrijediti ni subkulturnu razinu (moj osobni stav!), nažalost, nema Božićnog koncerta. Obveza je i organizatora i gradskih kulturnih čimbenika mijenjati zatečeno stanje i zastupati temeljne uljudbene vrednote, koje kršćanskom radošću, ekumenskom širinom, te sveopćim porukama o Božjoj veličini i u tom ozračju čovjekovim dostojanstvom, na osobit način promiče upravo Božićni koncert“.

Posjet Dubrovniku

Hrvatsko građansko društvo Crne Gore prije više godina je započelo suradnju sa Dubrovačko - neretvanskom županijom i Gradom Dubrovnikom.

Suradnja se stalno proširivala, na obostranu želju i zadovoljstvo. Redovito smo pozivani na proslavu Dana Grada i njegovog zaštitnika sv. Vlaha, kao i na Dan DNŽ i njenog zaštitnika sv. Leopolda Bogdana Mandića, našeg zajedničkog sveca.

2007. godina će nam ostati u posebnom sjećanju, jer smo zahvaljujući don Stanku Lasiću, njegovom razumijevanju i zauzimanju, te napose želji da nam se ukaže posebna počast, bili nazočni tijekom svečane svete mise, nakon čega smo sudjelovali u procesiji dubrovačkim ulicama u kojoj su pripadnici Bokeljske mornarice nosili baldakin, što

se drži za izuzetnu čast.

Iste godine, uz svesrdnu potporu DNŽ i njenih čelnih ljudi, realizirali smo projekt „Bokeljska priča“ i u trodnevnom boravku, s više od 150 sudionika, prikazali dio bogate kulturne baštine Boke kotorske, a posebice Kotoru.

U 2008. godini smo se uključili u obilježavanje 500-te obljetnice rođenja Marina Držića, te smo bili sudionici cjelotjednog središnjeg događaja proslave. Naša glavna urednica Tamara Popović sudjelovala je u seminarima u Dubrovniku i Sieni. Posebno nam je drago da smo nakon toga bili organizatori jednodnevnog izleta i znanstvenog skupa u Kotoru.

Prije toga smo bili domaćini i suorganizatori jedinstvene ambijentalne predstave „Dundo Maroje“ zagrebačkog Hrvatskog narodnog kazališta u režiji Ozrena Prohića. Tada su

nam posebnu potporu u kulturnim nastojanjima pružili crnogorski premijer Milo Đukanović, ministar kulture Branislav Mićunović i intendantica HNK dr. Ana Lederer.

Usljedilo je našem srcu posebno prirastao posjet djece članova HGDCG i njihovih crnogorskih prijatelja Gradu Dubrovniku. Veselo i razdragano izaslanstvo predvodili su ministar kulture Crne Gore Branislav Mićunović i naš predsjednik dr. Ivan Ilić, koji su djeci ujedno bili i prigodni vodiči, kako u autobusu, tako i u Gradu.

Nakon posjete i prigodnog programa u školi „Marin Držić“, uslijedio je posjet Domu Marina Držića, Gradskoj knjižnici te prikladan program u Kazalištu Marina Držića, gdje se u pozitivnoj atmosferi i ozračju prijateljstva održao program i razmijenili prigodni pokloni. Usljedila je zajednička fotografija za sjećanje pred spomenikom, te obilazak gradskih zidina.

Povodom velikog jubileja – 1200 godina od dolaska relikvija sv. Tripuna, te predstojeće feste sv. Vlaha, delegacija HGDCG, u sastavu: Tripo Schubert, tajnik, Tamara Popović, glavna urednica Hrvatskog glasnika i Krunoslav Težak, predstavnik za Hrvatsku, posjetila je don **Stanka Lasića**, te mu iskazala zahvalnost za potporu koju pruža našim aktivnostima. Pri tome smo mu prikazali našu izdavačku djelatnost, predstavili dalje programe, a on nam je uručio knjige za našu knjižnicu, te obećao dalju suradnju na kulturnom planu.

Uskoro bi se moglo očekivati gostovanje njihovog katedralnog zbora. Posebno je naglašena potreba i želja za suradnjom mladih

i djece naših dviju država.

Zatim je delegaciju primio msgr. **Želimir Puljić**, biskup dubrovački, kojemu je također iskazana zahvalnost što svojim posjetima Kotoru i nadahnutim propovijedima ohrabruje Hrvate i katolike Boke kotorske da ustraju i odole svim iskušenjima. Biskup je obećao da će uskoro posjetiti naše društvo i više se zadržati u Kotoru.

Posjetili smo i ravnateljicu škole „Marin Držić“ **Zrinku Capor**, evocirajući uspomene na nedavni posjet naše djece, uz nazočnost ministra kulture Crne Gore Branislava Mićunovića, koji je veliki prijatelj Hrvatske, Dubrovnika i koji pomaže naše društvo, ocjenjujući to kao veliki i obostrano značajan događaj. Dogovorena je uzvratna posjeta njihove djece Kotoru, Cetinju i Podgorici, uz prijam kod ministra kulture.

Susreli smo se i sa županicom DNŽ **Mirom**

Buconić i gradonačelnicom **Dubravkom Šuicom**, te prenosimo njihove dobre želje za nastavkom suradnje i pozdrave članovima.

Na kraju boravka u Dubrovniku posjetili smo i gospara **Radu Krivokapića**. Zašto baš njega? Zato što je dundo Rade, po svojem vlastitom iskazu, Hrvat pravoslavac crnogorskih korijena, čiji je sin bio zadnji poginuli branitelj

i koji je svoje domoljublje svjedočio cijelog života. A kad je došla u pitanje obrana grada, nije dvojio. To je primjer kako se voli domovina i država u kojoj se živi, te kako se voli i brani svoj Grad, bez obzira na podrijetlo.

IN MEMORIAM

Tomislav Grgurević

1935 - 2009.

Na mjesnom groblju Sveti Matija u Dobroti sahranjen je novinar Tomislav Grgurević, preminuo 23. siječnja u 74 godini.

U svojoj bogatoj karijeri bio je na čelu Radio Kotora, dopisnik Radija Crne Gore iz Kotora, dugogodišnji urednik lista Boka i prvi urednik Hrvatskog glasnika i Bokeškog ljetopisa. Objavio je više publicističkih knjiga iz povijesti Kotora i Boke kotorske. Dobitnik je više nagrada i priznanja. Od Toma Grgurevića, koji je brojnim generacijama novinara sa ovih naših prostora bio i ostao uzor, učio ih novinarskom zanatu, o tome kako treba pisati i govoriti nepristrano i istinito, ali i svim srcem i dušom voljeti Kotor i Boku, oprostili su se župnik dobrotski Ante Dragobratović, dr. Ivan Ilić u ime Hrvatskog građanskog društva Crne Gore, novinar Dragan Đurović u ime Radija Crne Gore, a ispred kolega novinara iz Kotora i Boke Dušan Davidović.

“Zaklopio je posljednji put svoje oči onaj koji se u životu najviše trudio da ih narodu

otvori. Ne samo da informira već i da saopći, osvijetli, upozori, pokrene, promijeni, sačuva, podsjeti...pa i razveseli, to je bio cilj njegovog novinarskog i svakog drugog zalaganja.

Tek sada, dok se i mi, od nevolje, trudimo da nešto objavimo, da nekoga informiramo, da nekome otvorimo oči, vidimo koliko je teško i odgovorno breme nosio On na svojim leđima.

Neka mu je laka zemlja”.

E
M
P
L
O
Y
M
E
N
T

EXPERIENCED SHIP PERSONNEL REQUIRED

**TANKERS / CHEMICAL TANKERS
CONTAINER SHIPS
GENERAL CARGO / BULK CARRIERS**

IF YOU ARE SEEKING LONG TERM EMPLOYMENT SEND APPLICATION TO THE REPRESENTATIVE:

AMCS, Škaljari-Zimski bazen, 85 330 Kotor
tel. 082 322 561, fax. 082 322 637
e-mail: adriamar.co@cg.yu

**U POMORSKOM MUZEJU OTVORENO OBNOVLJENO
ODJELJENJE BOKELJSKE MORNARICE**

Povijesni pečat

Piše:
Slavko MANDIĆ

U Pomorskom muzeju Crne Gore u Kotoru otvoreno je 13. siječnja obnovljeno odjeljenje Bokeljske mornarice, uz izložbu pod nazivom „Bokeljska mornarica na fotografijama iz 1860. do 1960.“

Nazočne je pozdravila direktorica Pomorskog muzeja **Mileva Vujošević**,

govoreći o značaju ovog datuma i najstarije organizacije mornara u svijetu.

- Od davnina grad Kotor prepoznatljiv je po bogatom mozaiku kulturnih zdanja od kojih punim sjajem sjaji katedrala Sv. Tripuna, u čiju čast danas svetkujemo, jer je ona podignuta za moći Sv. Tripuna, koje su točno na današnji dan prije 1200 godina donijete iz Carigrada u Kotor, čime se potvrđuje njen povijesni kod, njeino postojanje i trajanje. Dio tog trajanja je i Bokeljska mornarica, utemeljena također 809, kada su mornari iz Kotora sudjelovali u svečanom preuzimanju relikvija Sv. Tripuna – zaštitnika grada Kotora, a poznata je i po najstarijem sačuvanom Pravilniku – Statutu iz 1463.g.

Godine 1859. utemeljeno je u Kotoru memorijalno građansko društvo – Plemenito tijelo Bokeljske mornarice koje je imalo svoj Kabinet. Zahvaljujući kapetanu Pavu Božovom Kamenaroviću iz Dobrote 1880.g. iz spomenutog Kabineta utemeljeni su počeci rada

Izložbu „Bokeljska mornarica na fotografijama iz 1860. do 1960“ čini mozaik fotografija poznatih kotorskih fotografa iz druge polovice 19. stoljeća i kasnijih njihovih nasljednika

prve muzejske zbirke smještene u palači Drago na trgu Sv. Tripuna.

Za vrijeme Tripundanskih svečanosti 1939.g otvoren je muzej Bokeljske mornarice sa stalnom postavkom na prvom

katu ovog zdanja, palače Grgurina.

Opravdavajući svoje postojanje, večeras, kao doprinos ovom velikom i značajnom jubileju otvaramo obnovljeno odjeljenje Bokeljske mornari-

ce, urađeno po europskim standardima, novim vizualnim efektima živopisne nošnje admirala, kapetana i mornara Bokeljske mornarice, kao i počasnog člana – Malog admirala, starinskim oružjem iskovanim u kotorskim radionicama, modelom galije Sv.Tripuna, kao i slikom zaštitnika grada kotora Sv.Tripuna, rad Dragoljuba Medenjaka – Inkiostria iz Splita, krajem 19. stoljeća.

Statuti Bokeljske mornarice kao i razna priznanja i diplome izložena u ovom odjeljenju, daju mu snažan povijesni pečat“.

Crnogorski ministar kulture, sporta i medija **Branislav Mićunović** je kazao kako 12. stoljeća Sveti Tripun bdije nad Kotorom, koji je pouzdani čuvar vrijednosti širom svijeta znamenitog sveca. Stoga je ovo poticaj da se sa posebnom pažnjom odnosimo prema Katedrali, Kotoru i multietničkoj, multivjerskoj i multikul-

turnoj tradiciji koju baštini Crna Gora. Mićunović je kazao i da je posebno zadovoljstvo biti danas u Kotoru, kada obilježavamo veliku i značajnu obljetnicu prijenosa relikvija Svetog Tripuna iz Carigrada. Izuzetno je važan i za Kotor ali i Crnu Goru apostolski dekret o uzdizanju katedrale Svetog Tripuna na počasni naziv papinske bazilike. Posebne zasluge za to pripadaju Bokeljskoj mornarici, kazao je Mićunović.

Govoreći o izložbi starih fotografija, gradonačelnica Kotora **Marija Catović** je kazala da one pored svog povijesno-kulturnog značaja, nose u sebi i dublju konotaciju o životu, običajima i odnosima u jednoj

gradskoj sredini koja je svojim načinom života i ponašanjem bila nesumnjivo dio razvijenih, europskih urbanih kretanja i gajila mediteransko, civilizacijsko i kulturno nasljeđe.

Tematska izložba jeste ustvari mozaik iz života i zbivanja Bokeljske mornarice za vrijeme od 100 godina kada su fotografija i njeni protagonisti bili poznati kotorski fotografi iz druge polovice 19. stoljeća i kasniji njihovi nasljednici. Tu su fotografi kotorski Anton Jelaska, Karl Veber, Franc Loforest i njihovi nasljednici koji su doprinijeli svojim pionirskim radovima da danas možemo pogledati inserte iz života i djelovanja naše najstarije pomorske bratovštine.

SV. TRIPUN: DONOŠENJE SVETIH RELIKVIJA
13. SIJEČNJA 809-2009.

Proslavljen Dan prijenosa

Piše:
Don Anton BELAN

Maestralnim nastupom renomiranih hrvatskih pjevača **Radojke Šverko** i **Iva Gamulina** uz pratnju prof. **Vladimira Babi-na** 12. siječnja 2009. godine u Kotorskoj katedrali započelo je obilježavanje dana prijenosa relikvija sv. Tripuna iz Carigrada u Kotor.

Veliko nevrijeme u Jadran-skom moru bilo je razlog da mletački brod, koji je prenosio moći sv. Tripuna u vrijeme ikonoklastičkih borbi u Cari-gradu, zatraži sigurnu luku u vodama Bokokotorskog zaljeva. Ova tradicija i legenda ima svoju potvrdu u sigurnim ar-heološkim i epigrafskim spo-mennicima, što je bio razlog da se taj milosni prijenos sv. Tri-puna najsvečanije u Kotoru i proslavi.

Svečano liturgijsko slavlje u kotorskoj katedrali 13. sije-čnja predvodio je nadbiskup **Angelo Mottola**, Apostolski Nuncij Svete Stolice u Crnoj Gori. Sudjelovali su i nadbi-

Na kraju svete Mise Apostolski Nuncij je pročitao dekret Kongregacije za Božanski kult i disciplinu sakramenata kojim se Kotorska katedrala uzdiže na počasni naslov Papinske bazilike

skup-primas barski mons. **Zef Gashi**, biskup dubrovački mons. **Želimir Puljić**, biskup kotorski mons. **Ilija Janjić**, te svećenici kotorske, barske i dubrovačke biskupije. U sve-čanoj procesiji u kojoj su su-djelovali ministri, kadioci svetih moći, Bokeljska mor-narica, svećenici i biskupi prema tradiciji koja je već u XV. stoljeću zabilježena kao „stari običaj“, relikvije sv. Tri-puna, iz relikvijara katedrale, prenio je peraški opat, mons. **Srećko Majić**.

Na početku sv. Mise biskup domaćin, mons. Ilija Janjić, je naglasio:

„Danas smo se sabrali da zajednički proslavimo ovaj značajan jubilej proslave Bo-

ga u njegovim mučenicima. Ponovno zajedno i biskup i poglavarstvo grada, i mornari-ca i Božji narod, kao i prije 1200 godina. Ovim činom ugrađujemo dio naše povijesti u dvanaeststoljetnu povijest čašćenja i slavljenja sv. Tripu-na.“

Sv. Misi su nazočili gradona-čelnica Kotora **Marija Čato-vić**, ministar pomorstva u Vladi Crne Gore dr. **Andrija Lompar**, generalni konzul Re-publike Hrvatske u Kotoru **Božo Vodopija**, predsjednik Skupštine grada Kotora **Niko-la Konjević**,

izašlanici Crnogorske pravo-slavne crkve - čiji je metropo-lit Mihailo osvjedočeni eku-menist i prijatelj Hrvata i ka-

Otkrivanje ploče Andrei Saracenisu

toličke crkve, kao i ostalih vjerskih i nacionalnih zajednica - gospodin **Bojan Bojović**, protojerej, i gospodin **Ivan Pa-jović**, jerej; viceadmiral Bokeljske mornarice **Ilija Rado-vić**, časnici i mornari, predstavnici kulturnih institucija, te veliko mnoštvo Božjeg naroda. Pjevao je katedralni pjevački zbor sv. Tripuna.

Na kraju svete Mise Apostolski Nuncij je pročitao dekret Kongregacije za Božanski kult i disciplinu sakramenata kojim se kotorska katedrala uzdiže na počasni naslov papinske bazilike. Zatim je uz zvonjavu zvona zapjevan „Tebe Boga hvalimo“.

Nakon blagoslova, nad grobom Andreacija Saracenisu, kotorskog građanina koji je od mletačkih trgovaca otkupio svete moći te sagrađio prvu crkvu u čast sv. Tripuna početkom IX. stoljeća, otkrivena je spomen ploča

Slavna glava

IZ KOTORSKE BISKUPIJE

koju su postavili Kotorska biskupija, općina Kotor i Bokeljska mornarica.

Mons. Želimir Puljić je nadahnuto propovijedao o smislu mučeništva u oblikovanju kršćanskih vrlina.

- U godini sv. Pavla učinilo mi se prikladnim započeti parafrazom njegovih riječi Efežanima (3, 8): Meni najmlađemu dodijeljena je večeras ova milost propovijedati u ovom svetom domu na ovaj velike dan. Časna Kotorska biskupija, naime, ovom pontifikalnom misom koju predvodi prvi nuncij za crnu Goru, mons. Angelo Motola, a u sklopu svečane jednogodišnje proslave, želi zahvaliti Bogu što su moći sv. Tripuna 12 stoljeća nazočne u ovom gradu. Tijekom osam godina priprave vjernici ove biskupije imali su prigodu razmišljati o velikim tajnama vjere. Ova pak jubilarna godina osobiti je navještaj neraskidive povezanosti mučenika mladića iz trećeg stoljeća, sv. Tripuna i Kotske biskupije.

Tripunu nije bilo ni 17 godina kad je započeo progon kršćana u kojem će i on stradati, jer nije, htio po Decijevoj odredbi prinijeti žrtvu 'carevim božanstvima'. 'Ako sam dostojan biti spaljen za ime Isusa Krista, činite što je određeno', odgovorio je mladi Tripun napasnicima i ubojicama koji su mu nakon mučenja odrubili glavu. Kotorska biskupija ima osobitu milost posjedovati njegove svete relikvije koje su ovdje donesene točno prije tisuću i dvjesto godina (809.) na današnji dan. Već 12 stoljeća, dakle, vjernici se okupljaju oko svoga vjernog zaštitnika, mladog mučenika Tripuna kojemu se mole i u njegovu zaštitu preporučuju. Veliki je broj naših biskupija koje imaju u svojim teme-

ljima ugrađene mučenike iz prvih kršćanskih vremena. Split ima sv. Dujma, Zadar sv. Stošiju, Rijeka sv. Vida, Poreč sv. Mavra, Dubrovanik sv. Vlaha, Kotor sv. Tripuna. Ti zaštitnici toliko su se srasli s mjestom gdje ih se posebice časti da je nemoguće zamisliti ni prošlost, a ni sadašnjost bez njih. Odstranite, napr. sv. Tripuna iz Kotora, iz njegove kulture, arhiva, umjetnosti i graditeljstva, što će ostati od grada kojeg on čuva punih 12 stoljeća. Ne mogu naprosto to ni zamisliti.

Mučeništvo je Božji dar. Ne

samo za one kojima je taj dar dodijeljen, nego i za sve koji su s njima molitvom i štovanjem povezani. Ti izvrsni Božji junaci bili su nadahnuće ljudima kroz stoljeća. Siguran sam kako će nastaviti to biti i u vremenima koja dolaze. Usprkos nekim znakovima nevjere ili vjerske ravnodušnosti. Tko je zapravo mučnik i komu se taj naslov dodjeljuje? Mučnik je svjedok koji je krvlju potvrdio svoju vjernost Kristu, pa ga se naziva i confessorom. Mjesto pak gdje se mučeništvo dogodilo, gdje su smješteni zemni osta-

ci mučenika zove se konfesija (confessio). Jer to je prag (limen) na kojem je mučenik ispovijedio vjeru, prekoračio prag nade i ušao u život vječni. Takvo mjesto za kršćane bilo je uvijek sveto pa su ga od početka obilježavali i okupljali se na njemu. Posjet tim mjestima nazivali su pohod pragovima (visitatio ad limina), ili Pohod ad limina.

Sluga Božji Ivan Pavao II. dao je osobiti zamah temi mučeništva. Od impresivnog broja 1.716 koje je on proglasio svetima ili blaženima, 80% ili četiri petine nose aureolu mu-

čenika! On je pri tom osobitu pozornost posvetio 20. stoljeću koje je imalo brojne mučenike zbog fašizma, nacizma i komunizma. Prema nekim procjenama od Isusove smrti na križu do 2000. zbog vjere izgubilo je živote sedamdesetak milijuna kršćana. A samo u 20. stoljeću 'poubijano ih je oko 45 milijuna', gotovo dvije trećine mučenika cijele povijesti Crkve! 'Budući da je progonstvo vjernika proizvelo veliku sjetvu mučenika, Papa je pozvao neka se 'učine sve da se ne zaboravi spomen onih koji su trpjeli za vjeru i Cr-

kvu'.

Slušajući u zadnje vrijeme izvješća o teroristima koji se be raznose bombom, te pri tom ubijaju druge, nameće nam se pitanje gdje je granica između mučenika i fanatika? Može li se reći da su i mučenici neke vrste 'fanatici'?! Iako riječ 'fanaticus' znači ushićen, oduševljen, gorljiv, ona je tijekom vremena poprimila negativno obilježje isključivosti, netrpeljivosti i sljepoće pa je dobro razlikovati mučeništvo od fanatizma. Mučeništvo nije fanatizam, a ni mazohizam ili neka vrsta 'planiranog' i cilja-

IZ KOTORSKE BISKUPIJE

nog samoubojstva. Mučeništvo valja staviti u okvire teološkog nauka o Crkvi, u okvir navještaja i liturgije gdje je u središtu Uskrsnuti Gospodin. U takvom kontekstu mučenici su bitna karika umreženosti ovozemaljske i nebeske Crkve i važna dionica u orkestru onog silnog mnoštva opečaćenih koji su dali svjedočanstvo za visoke ideale ostvarenja Božjeg Kraljevstva o kojem je Isus propovijedao.

Ono se, dakle, razlikuju od drugih stradanja upravo po tome što je obilježeno odnosom prema Kristu ('radi mene će vas zamrzniti'). I dok brojni stradalnici umiru radi čovjeka, kršćanski mučenik umire radi Bogočovjeka, radi Sina Čovječjega koji se rodio i na zemlju došao kako bi pružio svjedočanstvo Istine. Za razliku od fanatika, koji ubija sebe kako bi ubio drugoga, mučenik ne želi nikome naškoditi. On ne nanosi bol drugima, ali je spreman sve boli hrabro podnijeti radi Krista Gospodina i njegovoga Kraljevstva. On daje život bez imalo mržnje i osvete, a srce mu je ispunjeno ljubavlju i mirom. Stoga se Crkva s pravom diči takvim svojim sinovima. Sveti Ignacije Antiohijski klasični je primjer mučenika koji je svom dušom čeznuo dati svjedočanstvo za svoga Učitelja. I dao ga je u r i m -

skoj areni u drugom stoljeću. Budući da se bojao da bi ga njegovi vjernici mogli omesti na tom putu, usrdno ih je molio neka mu dopuste 'biti Božjom pšenicom u zubima zvjeri kako bi mogao postati čistim kruhom Kristovim'. Ovakvim držanjem Ignacije nije mogao pobuditi mržnju prema progoniteljima. Dapače, on je svoje vjernike poticao neka se za njih mole, a njemu neka dopuste pružiti potrebno svjedočanstvo ljubavi prema Isusu.

Crkva, kao produljeno utjelovljenje Isusa Krista, nastoji i danas u svom krlu radati i na krsnom zdenцу preporučati nove Ignacije i nove Tripune, ljude plemenita duha koji će biti kvasac, sol zemlje i svjetlo svijeta u konkretnim socijalnim uvjetima, društvenim, političkim i ekonomskim strukturama. Ako je Tripunovo vrijeme katakomba, kao i nedavna desetljeća nacističkih i komunističkih progona, rađalo kršćane mučenike, na pomolu je doba koje će u slobodi i demokraciji tražiti z a u z e t e svjedoke i uvjere- ne Kri-

stove učenike koji će bez straha davati svjedočanstvo za njega (usp. Mt 28.19). To je vrijeme onih koji znaju kome su povjerovali, koji se 'nadaju i protiv nade', te znaju kako nisu u svijetu samo 'usput', nego se osjećaju pozvani- ma biti aktivni i masubjekti ome povije-

Biskup Puljić

snih zbivanja. I ne zbunjuje ih prosudba nedobronamjernih kritičara koji im govore da su 'fanatici vjere i običaja', 'utopisti' i 'sanjari nekog drugog svijeta'. Oni, međutim, poput sv. Pavla znaju da 'nisu bez nade'. Kršćanstvo je, naime, život vjere i nade u Duhu Svetome koji prebiva u nama (Rim 8, 9). A 'svi, koje vodi Duh Božji, sinovi su Božji' (8, 14) pa mogu s Kristom klicati 'Abba-Oče'!

S takvom vjerom i sveti Tripun pošao je ususret svom mučeništvu. Bio je poput sv. Pavla svjestan da Krist nije samo Spasitelj i Otkupitelj čovjeka, nego i svega stvorenja koje 'sa svom žudnjom iščekuje objavljivanje sinova Božjih' (Rim 8, 19), kad će zasjati nova zora čovječanstva, novi svijet ljubavi, ljepote i mira. Zato Pavao kao mahnit dovikuje: 'Tko će nas rastaviti od ljubavi Kristove?' I nabraja sedam gotovo

beznadnih stanja koja nas ne mogu od njega rastaviti: nevolja, tjeskoba, progonstvo, glad, golotinja, pogibao, mač. A onda dodaje još deset viših tajanstvenih, nadljudskih sila koje su također nemoćne u tom vidu: smrt, život, anđeli, vlasti, sadašnjost, budućnost, sile, dubina i visina, niti ikoji drugi stvor. Ništa. Ama baš ništa nas ne može 'rastaviti od ljubavi Božje u Kristu Isusu Gospodinu našem' (8, 18).

U tomu je tajna Tripunovog svjedočanstva kojeg večeras usrdno molimo neka nastavi i za buduća stoljeća biti vjernim zaštitnikom ove biskupije i ovog grada. I neka svoje harne štovatelje vodi i upućuje Kristu, jedinom Otkupitelju čovjeka, jer on ima odgovore za sva naša pitanja i probleme. On nosi ključeve povijesti. Njegova su vremena i vjekovi. Njemu slava u vijeke vjekova. Amen“.

Lode u godini jubileja

*Mali admiral
Krsto Milutin*

Proslava Jubileja 1200 godina od dolaska relikvije sv. Tripuna iz Carigrada u Kotor, započeta je tzv. Carichama 13. siječnja 2002. godine.

Na dan 27. siječnja na trgu

bazilike sv. Tripuna okupio se veliki broj građana Kotora i okolnih mjesta, iako su vremenski uvjeti bili nepovoljni. Točno u podne, mali Admiral **Krsto Nanada Milutin**, obratio se pučanstvu izgovarajući

Razrješenje dužnosti

Križevi kanonicima

pohvale (Lode) i na kraju, pozivajući sve ljude dobre volje na slogu, sreću i ljubav.

Ceremonija se nastavila u Bazilici blagoslovom, pjesmom sv. Tripuna i ljubljenu slavne glave. U okviru ceremonije Biskup **Ilija Janjić** je blagoslovio križeve, koje je dodjelio četvorici Kanonika: msrg. **Srećku Majiću**, msrg. **Antonu Belanu**, don. **Milidragu Janjiću** i don. **Filipu Janjiću**.

Nakon ceremonije u Bazilici, u prostorijama Bokeljske mornarice, Admiral **Miloš Milošević** je razriješio dužnosti prošlogodišnjeg malog Admira **Marka Lukovića**, dodjeljujući mu ručni sat sa posvetom i zatim promovirao novog malog Admira **Krsta Milutina** za 2009. godinu, koji će tijekom čitave godine obnašati ovu dužnost i sudjelovati na svim svetkovinama gdje Mornarica nastupa.

Europski susret mladih

Piše:
Vlasta BOŽINOVIĆ

Mladi Kotorske biskupije bili su dijelom hodočašća povjerenja na Zemlji, Europskog susreta mladih u organizaciji ekumenske Zajednice iz Taizéa. Zajedno u Bruxellesu, na ovoj postaji tog hodočašća, od 29. prosinca 2008. do 2. siječnja 2009. godine, 40 000 mladih iz cijele Europe željeli su oživjeti intuiciju i polet koji su obilježili izgradnju Europe: ostvariti pomirenje među narodima. Traganje za mirom i pomirenjem u ljudskoj obitelji duboko obilježava poslanje Zajednice iz Taizéa, koja već tri deset godina pokreće Hodočašće povjerenja na Zemlji koje je okupilo više generacija mladih sa svih kontinenata.

Gostoljubivost domaćina i

topao prijem u župama grada Bruxellesa kao i okolnih gradića koji su primili mlade hodočasnike iz cijele Europe, nije nas ostavio ravnodušnim ni ovaj put. Zajedničke molitve u župama svakog jutra, kao i one na briselskom velesajmu, te molitva za mir u noći dočeka Nove godine, učinili su da osjetimo duh zajedništva u molitvi, u vjeri, gdje smo svi jedno, jedno u Kristu. Osjetiti duh zajedništva predstavlja za nas mlade posebnu privilegiju, te nas potiče da duh zajedništva prenesemo u svoje lokalne zajednice, što i kanimo učiniti. Naime, u planu su susreti, molitve i radionice za mlade svakog mjeseca, gdje će svi biti dobro došli, kako bi mogli prenijeti naša iskustva i motivirati mlade.

Bog ima svoj plan

Piše:
Tamara POPOVIĆ

O čе biskupe, katedrala sv. Tripuna 13. siječnja proglašena je „Bazilikom Minor“. Molimo Vas da nam u par riječi opišete Vaš osobni doživljaj te časti?

- Katedralu sv. Tripuna poznajem od 1960. godine kada sam prvi puta došao u Kotor. Ovo velebno zdanje me je impresioniralo u onim mladim danima moga života. U toj katedrali 27. travnja 1969. godine primio sam red đakonata od nadbiskupa i metropolite, mons. Frane Franića. Nadošla je godina

katastrofalnog potresa 1979., kada je katedrala „ra-njena“. Na blagdan bl. Oza-ne, 1996. godine, moje biskupsko ređenje nije bilo u katedrali, nego ispred katedrale, zbog obnove. Ipak, čini mi se, da sam bio najsretniji 02. prosinca jubilarne 2000. godine prigodom blagoslova obnovljene katedrale.

Moj osobni doživljaj proglašenja katedrale manjom bazilikom, 13. siječnja ove godine, doživljaj je u nizu svih mojih susreta s katedralom sv. Tripuna. Ne samo ja, nego sveukupna mjesna Crkva, zahvalna je Bogu da je katedrala počašćena ovim imenovanjem i to u godini Velikog

jubileja – 1200 godina prisutnosti moći sv. Tripuna u gradu Kotoru. Dakako da ovo priznanje ne bi smjelo ostati samo na papiru, nego sve nas potaknuti da našu katedralu - Bogu i na čast svetome Tripunu mučeniku posvećenu, u kojoj se njegove čuvene relikvije štiju - kao što u samu dekretu stoji, još više zavolimo, da rado u nju dolazimo, da nam ona bude dragi prostor susreta s Bogom, gdje smo svi međusobno povezani u zajedni-

štvu s Kristom. U toj povezanosti neka nam svi ovi događaji u godini Jubileja pomognu da što kvalitetnije živimo naš kršćanski život.

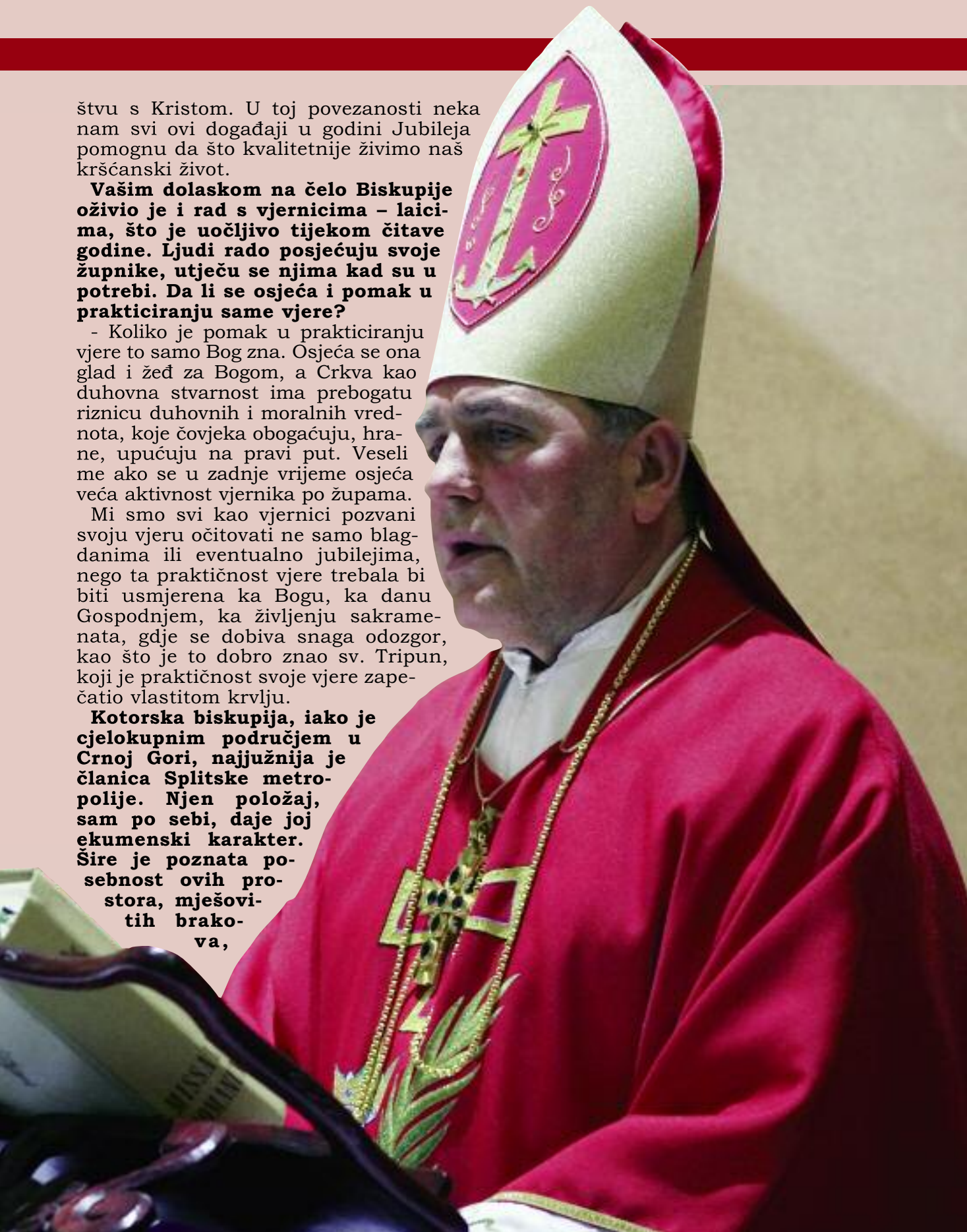
Vašim dolaskom na čelo Biskupije oživio je i rad s vjernicima – laicima, što je uočljivo tijekom čitave godine. Ljudi rado posjećuju svoje župnike, utječu se njima kad su u potrebi. Da li se osjeća i pomak u prakticiranju same vjere?

- Koliko je pomak u prakticiranju vjere to samo Bog zna. Osjeća se ona glad i žeđ za Bogom, a Crkva kao duhovna stvarnost ima prebogatu riznicu duhovnih i moralnih vrednota, koje čovjeka obogaćuju, hrane, upućuju na pravi put. Veseli me ako se u zadnje vrijeme osjeća veća aktivnost vjernika po župama.

Mi smo svi kao vjernici pozvani svoju vjeru očitovati ne samo blagdanima ili eventualno jubilejima, nego ta praktičnost vjere trebala bi biti usmjerena ka Bogu, ka danu Gospodnjem, ka življenju sakramenata, gdje se dobiva snaga odozgor, kao što je to dobro znao sv. Tripun, koji je praktičnost svoje vjere zapečatio vlastitom krvlju.

Kotorska biskupija, iako je cjelokupnim područjem u Crnoj Gori, najjužnija je članica Splitske metropolije. Njen položaj, sam po sebi, daje joj ekumenski karakter.

Šire je poznata posebnost ovih prostora, mješovitih brakova,

dvooltarnih crkava i međusobnog uvažavanja u različitostima. Da li ste zadovoljni i optimistični glede ekumenskih nastojanja i postignuća?

- Naša povezanost sa Splitском metropolijom je duhovnog i povijesnog karaktera, dok naš geografski i društveni položaj u Crnoj Gori određuje našu pastoralnu djelatnost. Kao kršćani nastojimo svoju vjeru živjeti po uputi vlastite savjesti. Savjest, pak, nije i ne može biti proizvodnja, nego svoj izvor ima u svome Stvoritelju. Njegov dekalog ostaje nepromjenljiv za sva vremena i sve generacije. Svi smo pozvani, držeći se Božjih zapovjedi, oslušivati Božju volju, te na najbolji mogući način unutar svoga prostora odgovoriti na Kristov poziv: Da svi budu jedno.

Sve nesuglasice kroz povijest odraz su ljudskih slabosti i često nam se čini da su se na Kristovu želju da svi budu jedno mnogi ipak oglušili. Ipak kretanja koja su vidljiva u današnjem kršćanskom svijetu ekumenizam ima svoj tijek i rast ka postizanju dugoročnog cilja. Vidljiva su približavanja u bitnim elementima među različitim Crkvama u svijetu. Postoji niz uspješnih akcija na humanitarnom području koje su plod zajedničkih nastojanja. I nama ovdje poznate su takve akcije, naročito kroz djelovanje Caritas-a. Naše dvooltarne crkve kroz niz su stoljeća svjedočile međusobnu povezanost i suživot. Naše mješovite obitelji najljepša su potvrda da razli-

čitost nije prepreka nego obogaćenje zajedničkog života.

Uvjeran sam da Bog ima svoj plan i da će Krist pobijediti. Na nama je, koji živimo u današnjem vremenu, pripadnicima Istočne i Zapadne Crkve, otkrivati taj Božji plan i dati svoj doprinos u ostvarenju Kristove želje.

Kako potaknuti ostanak i opstanak Hrvata i katolika na ovim prostorima, budući da je natalitet nažalost sve manji, a želja za odlaskom sve veća?

- Očita je prirodna i planetarna stvarnost da je skoro nemoguće zaustaviti migra-

Uvjeran sam da Bog ima svoj plan i da će Krist pobijediti. Na nama je, koji živimo u današnjem vremenu, pripadnicima Istočne i Zapadne Crkve, otkrivati taj Božji plan i dati svoj doprinos u ostvarenju Kristove želje

cije. Mi smo, kad je ova pojava u pitanju, više pogođeni jer smo brojčano manja zajednica u Crnoj Gori.

Opstanak i ostanak na ovim prostorima nije neko izuzeto pitanje koje se odnosi samo na Hrvate i katolike, već jednako na sve koji nastanjuju ove prostore. Razlozi za ovu pojavu više su poznati stručnjacima koji se bave demografskim pitanjima. Nama, pak, posve je jasno da kuća u kojoj se ne čuje smijeh i plač djeteta nema budućnosti. Što će donijeti budućnost sada nije lako reći, ali naš strah za opstanak nije posve opravdan. Ne živimo

danas ovdje teže nego što je to stvarnost negdje drugdje. To potvrđuje i sve veći broj zainteresiranih za ovaj prostor.

Oče biskupe, molimo za poruku prigodom jedin-stvenog velikog jubileja Vaše biskupije za sve naše čitatelje?

- Veliki jubilej – dvanaest-stoljetno prisustvo moći sv. Tripuna u gradu Kotoru je naš zajednički ponos, ali i obveza da štovanje sv. Tripuna prenesemo na potomstva koja nadolaze.

Neka o sv. Tripunu govore ne samo kameno zdanje, riznica katedrale, pisani životopis o mladom entuzijasti iz Male Azije, koji je za Krista, za svoje vjersko uvjerenje 250. godine za vrijeme cara Decija, položio svoj mladenački život, nego neka po zagovoru našeg zaštitnika sv. Tripuna govori život današnjeg čovjeka – vjernika u gradu Kotoru

i u čitavoj Kotorskoj biskupiji. Neka se naše vjerničko uvjerenje učvrsti na čvrstoj stijeni Krista. Neka vjera u Krista nadjača sve životne oluje, neka naš ljudski i vjernički identitet bude neslomljiv, a naše oružje neka ne bude hladno ili vatreno, nego naše oružje protiv svih sotonjskih sila i zamamnosti ovozemaljskog života bude: vjera, nada i ljubav prema Bogu i bratu čovjeku. Na taj način ćemo izgrađivati svjetliju budućnost ukorijenjeni, također, u svoje nacionalne identitete s kojim ćemo se međusobno uvažavati i poštivati. Neka živi sv. Tripun!

OBLJETNICE

55. rođendan Zagrebačkih solista

Gudački ansambl Zagrebački solisti obilježio je 13. siječnja 55. obljetnicu djelovanja svečanim koncertom u Koncertnoj dvorani Vatroslav Lisinski.

Na slavljeničkom koncertu je, uz Zagrebačke soliste, kao gost nastupio svjetski poznati violončelist Matthew Barley u Haydnovu koncertu u C-duru i Sefardskoj uspavanci Nani Osvalda Goliova.

Na programu su bile i skladbe s kojima je jedan od osnivača Solista Antonio Janigro gradió njihovu karijeru - "Suita za gudače" Arcangela Corellija i koncertne improvizacije Milka Kelemena. Na kraju je ansambl zajedno sa starim članovima izveo Treći Branden-

burški koncert u G-duru Johanna Sebastiana Bacha.

Tim programom Zagrebački solisti prisjetili su se početaka, ali i naznačili širenje interesa te okretanje improvizaciji i mišljanju stilova, rekao je umjetnički voditelj Ansambla Borivoj Martinić-Jerčić.

Među brojnom publikom bili su i visoki pokrovitelj koncerta predsjednik Republike Stjepan Mesić, izaslanik ministra kulture državni tajnik Jasen Mesić, zagrebački gradonačelnik Milan Bandić te čelni čovjek za kulturu u Poglavarstvu Grada Zagreba Duško Ljuština.

Ansambl je osnovan 1953. a prvi koncert je održao u siječnju 1954. Pod umjetničkim

vodstvom slavnoga violončelista i dirigenta Antonia Janigra vrlo brzo su postigli međunarodnu prepoznatljivost i postali jedan od najcjenjenijih hrvatskih komornih orkestara. Zahvaljujući vrhunskim glazbenicima Solisti su dugo vremena bili ambasadori hrvatske glazbe u svijetu.

U proteklih pedeset i pet godina Zagrebački solisti predstavljali su grad Zagreb i Hrvatsku s više od 3.300 koncerata u svim najpoznatijim svjetskim koncertnim dvoranama. Ansambl Zagrebačkih solista svojom osebujnošću i kvalitetom zaslužio je poziciju jednoga od najcjenjenijih svjetskih ansambala.

Čarolija

Doplovio je glazbeni brod valovima Jadrana do kotorskog zaljeva u jubilarnoj godini – 1200 od dolaska moći sv. Tripuna, zaštitnika grada iz Carigrada u Kotor, doplovio na ure od fešte i slavlja sa Radojkom Šverko

Piše:

Dubravka JOVANOVIĆ

Uplovila je pune duše i punih jedara uz pjesme na koje smo navikli. I danas u vremenima različite glazbe, na pitanje „Kud plovi ovaj brod“ generacije bivše i današnje odgovaraju refrenom sveltremenim. Sjetimo se nadalje splitskih, opatijskih festivala, beogradskih proljeća, šlagera sezone i „Lanterne“, „Nek još jednom sviraju“, „Ljubim te do bola“ a „Tvoja ću ostat“...

„Ostali ste uvijek ista“. Hrvatska umjetnica, u crnom kostimu, bujne kose i markantnih blistavih očiju odaje dojam kako je vrijeme prosto zaustavljeno. Glas već od prve riječi zamiriše dubinom na romantične scene prestižnih jugoslavenskih festivala, ali i teatarskih dasaka kojima je također posvetila umjetnički nerv, a koji evo i u Katedrali kotorskoj treperio i ostao u salvama pljeska i na dušu zadugo.

Pri prvom susretu neposrednost, jednostavnost, bez pri-

prema, potpitanja i pitanja, opušteno, na samo sat prije koncerta, lako i ljudskom toplinom odmah smo krenule razgovarati. Još jedna potvrda da što je čovjek, umjetnik veći to je jednostavniji, običniji. U tome je njegova veličina.

- Polaskana sam samim pozivom da gostujem u svetom, prekrasnom prostoru ove katedrale i to ne sa programom koji su ljudi navikli slušati ne samo na vašim radio valovima, u Kotoru čujem na Skala radiju, već sa sakralnim programom, kompozicijama klasika Đodanja, Stradelle, Hendla, Mocarta, Griga. Znači, dolazim s jednim sasvim drugačijim glazbenim ugođajem, dobrim da se jedan ovako veliki dan obilježi.

Katedrala i kao sveto mjesto i kao jedinstvena pozornica nadahnuće je više za svakog umjetnika?

- Već dugi niz godina ja sam vrlo samozatajno krenula učiti taj repertoar, misleći pri tom da je to gradivo koje je jednostavno predodređeno da bude izvođeno od strane opernih pjevača. Bila sam nekako

zagušena, pitala se što ja to radim, što to meni treba. Međutim, kad se dogodio koncert i susret sa publikom, bilo je čak i glazbenih kritičara koji su rekli: arija Dezdemone koju smo do sad slušali u sopranskoj lagi, pa ona zapravo sasvim dobro zvuči i u altovskoj lagi, znači cijelu oktavu dolje, zašto ne, to je isto ženski glas, je li? Sav taj senzibilitet koji Dezdemona nosi u toj ariji - zašto ne bi mogao biti i drukčije intoniran?

To je bilo nekakvo opravdanje pred samom sobom. Krenula sam dalje, proširivala znanja, uvježbavala nove i nove skladbe, tako da sam do sada imala zadovoljstvo nastupati i sa velikim mješovitim zborovima.

Riječ je o drukčijoj literaturi od one koju izvodim, ovom prigodom u kotorskoj katedrali u pratnji Vladimira Babina, ali onda imate drukčije gradivo kad se dogodi da je iza tebe komorni orkestar, a o simfonijskom orkestru da ne pričamo. Pa sve to u kombinaciji sa velikim zborom. Ta ljepota zvuka, to što se u me-

glazb

ni događa kad izvodim tu skladbu, pa onda kad slušaš te glasove iza sebe u tom zboru, meni nitko ne može platiti taj osjećaj koji struji mojim tijelom.

To stvarno proživljavam i strašno sam sretna pri tom. A to se onda reflektira i na publiku. U katedrali u Osijeku bilo je 850 ljudi, puno ih je

plakalo sa mnom. Uopće ne govorim, samo pjevam, ali se dogodi nekakva čarolija. A to su samo note, samo tekstovi, samo taj ugođaj i u toj prirodnoj jeci koju samo crkva sama po sebi ima. Nitko sretniji od mene.

Radojka Šverko, hrvatska pjevačka diva, rođena je u Pazinu u Istri. Poznata je po

raskošnom volumenu glasa. Veliki uspjeh postiže i u rokooperi Karolina Riječka, autora Ljube Kuntarića, a na scenu se u punom sjaju vraća 2004.

- Spomenuli ste najprije Karolinu Riječku. Osim tog mjuzikla, radila sam i Gubec Bega punih osam godina, potom Gričku vješticu, po romanu Viktora Igoa „Jadnici“ ulogu Fantin... kroz kazalište sam se izgrađivala, imala sam manje u financijskom smislu, ali sam imala osjećaj da sebe neizmjereno obogaćujem.

I mada nisam završila glumačku akademiju, beskrajno sam se trudila. To je jedno veliko i lijepo iskustvo.

Klasičnom glazbom sam se počela baviti prije 27 godina. Bila je tu gospođa Ljerka Očić, na orguljama, pa sam radila sa Jasnom Šumak, potom sa raznim orkestrima. Nastupila sam i sa Dubrovačkim simfonijskim orkestrom, **Đelo Jusić** je dirigirao u to vrijeme. Uslijedili su koncerti u katedralama u Oslu, Beču...

Vaš susret sa Kotorom.

- Moram reći da mi je ovo prvi dolazak u Kotor. 41 godinu se bavim ovim poslom, a nikad nije bilo povoda da ja evo do dana Svetog Tripuna stupim u Kotor. Ništa nije slučajno, „glazba čara i dočarava“. Kotor se na mnogim svojim mjestima gotovo dodiruje sa glazbom. Nadam se da ću opravdati očekivanja publike u Kotoru.

Na koncertu do zvonika katedrale Sv. Tripuna pa nazad do pločnika odzvanjao je glas Radojke Šverko čiji je gost bio tenorista Đani Gamulin u pratnji pijaniste Vladimira Babina. Pljesak birane publike prepune bazi-like dugo je pratio umjetnicu. Bilo je od ove pjesme i za svece i za golubove ko-

Ratno uskrsnuće

Romeo Fiorelli (1870 – 1958), građanin grada Kotora, kroničar svojeg doba, u svojim je zapisima sačuvao od zaborava mnoga obična i značajna događanja toga vremena. „Hrvatski glasnik“ uz odobrenje obitelji Fiorelli, prvi je časopis koji će u nastavcima prenijeti Kroniku grada Kotora, gledanu i doživljenu očima građanina Romea Fiorellia. Priloge prenosimo izvorno, bez ispravljanja i lektoriranja, kako bi čitateljima predložili pučki govor onoga vremena

Priredio:
Dario MUSIĆ

Dana 5 rujna otišao sam u Trst i u Veneziu, te sam u Veneziu uzeo samnom vodiča (cicerone) da mi pokaže znamenitosti grada. Između ostalog pokazao mi je Palazz Duchale. U njemu sud od Trojice i Desetorice (Consiglio dei Tre e Consiglio dei Dieci). Kod spomenutog suda prošao sam preko mosta (Ponte dei sospiri) u tamnicu, gdje je poviše vrata pisalo (Chi entra nos sorte 20 Anni o alla morte) u prevodu, tko ulazi ne izlazi 20 godina ili na smrt. U ovoj tamnici su u stara vremena mučili narod. Želju koju sam imao vidjet u Veneziu, ispunila mi se.

Preseljenje u Kotor

Iza deset godina mog boravka u Dubrovnik odlučio sam da se preselim u moj zavičaj, i tako 2 ožujka 1902 ostavio sam Dubrovnik i firmu Srinčić kod koje sam neprekidno radio 10 god. Ja sam Dubrovčane simpatizirao, jer sam uvidio da su oni svi do jednog patrioti za svoj rodni kraj, pa kroz to vrijeme dok sam ja boravio među njima primio sam i ja u duhu onaj dubrovački patriotizam za moj rodni kraj, ali sve uzalud, jer kod nas nema patriota no samo sebičnih ljudi. Ja sam među Dubrovčane živio u skladnošću, te su me odviše voljeli. Više puta sam bio u njihovim odborima, jer su uvidjeli da nisam za paradu i da mi je milo raditi, i u poduljim člancima lista "Crvena Hrvatska" bio pohvaljivan i zahvaljen. Ja sam najljepšu

mladost prošao među njima, te sam žalio otići, ali sam ljubio svoj zavičaj, pak nisam mogao da se ne povratim u njemu.

Ponašanje

U jednom pokladnom sjajnom plesu u Hrvatskoj Radničkoj Zadrugi u Dubrovniku, godina mi nije poznata, izabran je bio sljedeći odbor: Melko Čingrija predsjednik, odbornici Dr. Mandolfo, Dr. Baldo Martechini, Dr. Nino De Giulli, Dr. Artur Saracca, Ivo Kelez, Miho Kovač, Vlaho Turčinović, P. Ortolani, Romeo Fiorelli, Leso Turina, Ivo Stjepović.

Na prvoj sjednici predsjednik Čingrija mene moli da bi se ja zauzeo za adobati (okiti) ti) salu. Ja sam mu na to od-

govorio dragovoljno se primam. A što vi meštre mislite kako bi se dalo adobati. Ja sam ga nato upitao kada ćete vi opet zvati sjednicu, a on mi reče u četvrtak, onda ja ću vam donijeti nacrt. Kada je predsjednik Čingrija vidio nacrt, reče mi: Moj meštre mi nememo toliko novaca da vam platimo za vašu radnju. Ja mu na to odgovorim, molim vas, tko od odbornika za svoj rad u društvu mora plaćat. Ne istina, ali po nacrtu vi ćete imati jednu sedmicu rada, ja mu odgovorih, nek bude ko je u odboru mora za društvo da žrtvuje, ja ću sve to urediti besplatno. Samo vas molim da pošaljete na Lokrum jednu barku, da mi donesu dva puta lovorike, buša i lišća od palme, a za ostalo ću ja misliti.

Čingrija mene pita odakle

ste vi, ja sam iz Kotora odgovorio sam mu, on je pogledao prisutne i kaže, ovakve se patriote traže za podići društvo. Počeo je rad u ponedjeljak a dovršio u subotu u podne jer na večer je imao biti ples.

Hrvatska Radnička Zadruga je izgledala kao jedan park. Za cijelo poslijepodne narod je dolazio da to vidi. Čingrija je bio tako zadovoljan da bi me poznatio. Prava je htjela da mi dade jednu nagradu, ali je nisam htio primiti.

Tu večer sam morao biti odjeven u frak, čibus i bijele rukavice, kao i na večeru te sam sjedao na desnu stranu kod predsjednika Čingrije. Za vrijeme večere sa nekoliko riječi govor zahvalio mi je u ime odbora.

Koncert pred

kafanom Birmiše

Budući sam bio glazbar dubrovačke hrvatske glazbe, te svako nekoliko, glazba je održavala koncerte pred kafanom gospara Birmiše. Preko koncerta gospodar kafane bi nas tratio (počastio) sa pivom. Kako bi glazbali uvijek navaljivali pred bankom, ja sam ostao natrag i nijesam se htio tiskati, te više puta nisam ni popio pivo. Gospar Birmiša je to opazio, i kada su iz kafane glazbali izašli, gospodar me upita vi nijeste popili pivo, ne odgovorih, jer kako navaljavaju je neću da se tiskam, i onda me upita odakle ste vi, iz Kotora to je gospodar Birmiša zapamtio.

Pri drugom koncertu opet tiska glazbara pred bankom. Gospar Birmiša pita gdje je

oni muzikant iz Kotora, a glazbar Ruso govori enoga na vrata, gospar kaže neka dođe naprijed, a ja došao i gospar meni toči duplo pivo. Ruso kaže danas se gospar Birmiša opoštenu, tratava duplo pivo, u toliko njima toči malo pivo. Ruso govori, meni malo a zašto njemu duplo, zato zašto je on skladen, a ti bi popio više puta tvoju i njegovu, tako da si i ti imao duplo pivo. Ruso umuknuo i govori vanka kafane Funjaku, jesi li čuo kako me gospra Birmiša osaldao.

Povjerenje

Kroz to vrijeme boravka u Dubrovniku bio sam se mnogo upoznao sa obiteljima mojih prijatelja i prijateljicama, a kako sam radio po kućama od gospara pak i oni su me voljeli, jer sam bio na svome mjestu. Ja sam se držao sa mojim poznatim kao sa braćom i sestrama. Ja sam imao takvo povjerenje među njima, i više puta u pokladni vrijeme, kada su bili plesovi, majka ili otac nebi htjeli pustiti na ples svoje kćeri, pak bi došle mene zamoliti da pođem kod roditelja da ih puste.

Kako su u mene imali odviše povjerenja, molba bi bila odobrena. U ono doba su bili muškarci toliko i gospođice na svom mjestu, jer nije bilo pokvarenih što je danas.

Otvorio radnju

Dana 2 travnja 1902 otvorio sam svoju radnju na Trgu Sv. Tripuna i počeo da radim moj tapetarski zanat. Kako sam bio sam odlučio sam da se ženim, te mi se dopala jedna skladna gospođica po imenu Ana Knapp od porijekla njemkinja poznata kao dobra, radišna i prava domaćica. I da-

na 26 srpnja 1903 vjerio sam se i 9 kolovoza oženio sam se, te sam bio potpuno zadovoljan, jer sam dobio pravu svoju drugaricu. Imam 4 sina i jednu kćer, tri su sinova oženjeni i namješteni a kćer udata.

Jankov vrh Krivošije

Dana 11 lipnja 1905 krenu sam za Jankov Vrh radi radnje. Odocnio sam na parobrod za Risan i morao sam pješice preko Dobrote-Orahovca-Perasta-Risna na Crkvice, te sam premoren uljegao u kantu i pao. Skočio gospar kantine i upitao šta mi je. Ja mu po malo počeo pričati odakle sam pješice došao bez počinuti. U kantini su se uveliko začudili, govoreći mi da oni nebi za nikakav novac to učinili, nego sam mogao do Risna sjutra sa parobrodom doći, ali nije mi bilo moguće jer sam majoru od Genio direkcije dao riječ da ću danas biti na Jankov Vrh i njima se mora biti tačan.

U kantini sam se zadržao jedan sat i krenuo za Dragaljsko polje. Poslje nekoliko metara puta zaustavio me je jedan podnarednik đandarmerske straže i poveo me na stanicu da me ispita. Sreća da se tu nalazio jedan (Wachmaester) narednik koji me poznavao i pustio me na slobodu i tako naprijed do Jankovog Vrh. Stigao sam u 9 sati navečer u mali duh. Taj dan sam pregazio 64 kilometra puta. Dana 3 srpnja bio sam na povratku do Risna pješice, a do Kotora parobrodom.

Kotor- Beč

Dana 8 lipnja 1908 krenuo sa Hrvatskom bokeljskom

glazbom i sa četom Pl.Tj. Bok. Mornarice sa parobrodom Austrijskog Loyda "Ochile" u Trst pa za Beč a prigodom proslave 60 godišnjice vladanja Franja Josipa. U putovanje smo se zaustavili po četiri sata u Gružu, Splitu, Zadru, Poli i Trst, a za moći ukrcati seljake u narodnoj nošnji. Iz Trsta smo krenuli za Beč 10 lipnja, preko Leoben.

U Beč smo stigli 11 lipnja i 12 lipnja smo krenuli u povorku (Festung). U povorku je bilo 60 hiljada odjevenih u narodnu nošnju, a 8 hiljada u istoričnu nošnju. Povorka je krenula iz Rotonde Prater i hodali 7 sati preko (Ringha i Bezirks). Bili smo dobro pogošćeni, a plaća nam je bila 10 kruna dnevno. U Beču smo

Hrvatska bokeljska glazba u Beču 1908.

ostali 6 dana , a na povratku u Trst 2 dana. Iz Trsta krenuli sa parobrodom Baron Ghaus a u Kotor stigli 18 lipnja.

Kotor- Bar

U mjesecu kolovozu 1910 god. otišao sa Hrvatskom Bokeljskom glazbom u Bar, prigodom 50 godišnjice jubileja Kralja Nikole I. U Bar smo dočekali talijanskog Kralja Viktora Emanuela, Kraljicu Jelenu, Bugarskog kralja Ferdinanda i prijestolonasljednika Borisa, Grčkog kralja Đura, Ruskog vojskovođu Nikola Nikolajeviča. Ratni brodovi Ruski, Austrijski, Grčki i Talijanski. U Baru je sa nama uvijek bio crnogorski Prijestolona-

sljednik Danilo i zadržao nas je u Baru 5 dana, i bili plaćeni također kao u Beču 10 kruna dnevno.

Klinci - Porto Rose, Boka

Godine 1910 u mjesecu rujnu bio sam pozvat od austrijske komande ratne mornarice u Klincima, za tapetarsku radnju, te sam morao tapecirati sva vrata sa pamukom i zelenim suknom, da se ne čuje kada radi aparat Radio stanice. Tu sam vidio zanimljive stvari , gledao kako aparat radi i slušao sa Bečom i Berlinom, te me je to iznenadilo. Aparat je bio iz njemačke a inženjeri njemački su ga postavili na mjesto.

Kotor - Beč

Rujna mjeseca 1912 otišao sam u društvu sa J.Schnurel , J.Pauli, T.Tomas, A.Tomas, M.Petričević i Hugo Nakić u Beč na veliki svjetski Euharistijski Kongres. U procesiji je bilo preko 200.000 osoba. Vidio sam ono što se neda ni pomisliti . U Beču se taj dan nalazilo , kako su bečke novine javile, preko milijun stranaca iz svih krajeva svijeta. U beču sam se zadržao 8 dana , u Trstu 2, i krenuli za Kotor.

Kotor - Podostrog (Crna Gora)

Dana 22 lipnja 1914, krenuo u Podostrog u društvu moje žene i nekoliko gospođa pješice preko Špiljara, Njeguša, Čeklića, Bjelica, i Čeva. U Čevu smo prenoćili. U zoru smo se uputili preko Česke Lastve , Orani Dol, Bogetići i u 9 sati navečer stigli u Podostrog.

U Manastir smo večerali i prenoćili. Sutradan otišli da se poklonimo Sv.Vasiliji. Iza podne krenuli natrag put Nikšića i tu prenoćili. Iz Nikšića krenuli u jutro put Grahova preko Trubjele i Jabuke, i tu nas je uhvatila noć i u jednom hanu smo se zaustavili i večerali i prenoćili. U zoru smo krenuli i stigli u Grahovo, i tu smo popili kafu i prosljedili put naprijed preko Dragaljskog polja, Grgavca, Smokvica u Risan. Hodali 5 dana i stigli u Kotor sa Bokeljskom plovidbom, te smo izgledali kao cigani.

U Prvi svjetski rat

Dana 26 srpnja 1914, radi Svjetskog rata bio sam pozvan kao dobrovoljac da čuvam

Grad, radi opasnosti od Crne Gore. Obitelj sam poslao u Perast. U Kotoru je bilo opasno jer se moralo svako nekoliko ići u borbu sa Crnogorcima. Ja sam se bio nekako izbavio iz te opasnosti, i dobio mjesto u kuhinji za kuhara. U mjesecu listopadu ja sam zamolio kapetana Bexa, da mi da dozvolu da mogu obitelj povesti u Dubrovnik. Kapetan mi je dozvolio i rekao mi je da i ja mogu ostatu u Dubrovnik i namjestio sam obitelj kod moje sestre. Otišao da tražim radnje kod mog starog gospodara, kod koga sam prije radio deset godina. Budući da je bio rat radnje nije bilo, te sam morao otići u Narodnu stražu (Schutz Corps) čuvati vojničke objekte i to Poštu, Poglavarstvo i Vodovod. Plaća mi je bila 5 kruna dnevno. Kada je Italija 23 svibnja dala ultimatum, obukli su me u vojničku uniformu i dali nam ratnu opremu i poslali u Gornjem Brgatu (Župa) i poslije nekoliko u tvrđavu Imperial. U Imperijalu došlo naređenje da svi muzikanti tog rajona se moraju naći u Brgat, jer da se mora postaviti glazba. Ja rekoh sada će početi komedija i tako je i bilo. Kad se glazba postavila bio sam izvan opasnosti i počeo sam uživati. Bili smo stacionirani u slijedeća sela, i u svako selo po četiri mjeseca. Brgat, Ivanica, Kupari, Zvekovica. Kako je glazba činila veliku galamu u Oficirskom domu, seljaci su se potužili generalu, da kod njih se plaće svaki dan radi njihovih ubijenih na talijanskom frontu a muzika svira. General nije to vjerovao, ali jednu noć general je iznenada sa autom došao i uvjerio se da je tako i rekao: gospodo oficiri ovo je vaše ponašanje u ratno doba nije kako treba, a dolje pri moru reflektori rasvjetljaj-

Glazbenici u Konavlima

vaju i čekamo kada će neprijatelj navaliti na nas otišao i pozdravio sa Giten nach – laku noć.

Sutra dan u 5 sati poslije podne u dnevno naređenje (Beffel) po naređenju Generalmajora Adolfa Hallera: I- svi oficiri ovoga rajona su transformisani, II – oni oficiri koji će stići ne smiju dovesti nikakvu žensku u Oficirskoj minazi i III – da se muzika mora rasformirati, i tako je muzikantima finula festa. Ja sam se opet dekovao i dobio namještenje za kuhara u kuhinju oficirske minaše. To mi je dobro došlo, jer tada i moja obitelj je imala svako nekoliko po nekoliko kilograma hrane, ali je to trajalo samo za tri mjeseca. U mjesecu ožujku 1917 dolazi naređenje da u našem bataljunu dolazi kao

poručnik Nadvojvoda Renato, brat Carice Zite, i da se radi njega opet postavi glazba i da glazba bude stacionirana na Ivanici.

Nadvojvoda nije poznavao hrvatski jezik, pak mu se morala formirati jedna četa vojske koji govore talijanski jezik. Tu su bili Bokelji i Dalmatinci. Nadvojvoda Renato je bio talijanskog porijekla Di Parma Casa Borbone. Glazba je počela u akciju, a Renato uvijek sa nama, gora komedija i galama nego prije. Eto opet muzikantima uskrснуće. Počele su svake nedjelje feste za Crveni krst. U Dubrovnik, Mlini, Cavtat, Gruda, Gruž, Lopud, Orašac, Trebinje, it.d.. Najviše su se fešte činile u Mline kod Goge. Dolazili su iz Boke kotorske oficiri njemačke vojske, sinjorine iz Dubro-

**Talijanski par
doček u Baru**

vnika, seljakinje iz Župe fino odjevene i tu se priređivale igre, tombole i lutrije sa darovima. Plesalo bi se pod glazbom, armonikom i liricom.

Nedvojbeno Renato je bio u velike samnom, jer sam ja udarao u veliki bubanj, pak je to on volio. Jedan dan mi reče (Vecchito mi permeti che un po io bato) Stari dozvoljavate li da ja malo lupam po njemu (volentieri) dragovoljno, i počeo u bubanj da lupa pitajući me (chome va) kako ide, a ja njemu (benissimo), vrlo dobro. Kad je finila koračnica opet on mene pita kako je pošlo, (male) slabo, a on meni ,(chome male e prima mi avete deto bene), kako slabo a prije ste mi rekli dobro. Ja njemu (Lei ha batuto bene , ma per noi muzicanti e male, perche non abbiamo magniato nulla). Vi ste dobro lu-

pali, ali za nas muzikante je slabo, jer nismo ništa pojeli. Onda nas je on poveo u Goge i dao narađenje da se muziki dade jedan poveći pršut kruha i vina, te smo se dobro gostili. Kada je Renato lupao u bubanjoficiri su uveliko aplaudirali, a za muzikante bi to dobro ispalo. Iduće nedjelje ista stvar. Počeo da lupa pak mi govori (che non sia prima bene e dopo male), da ne bude prije dobro a poslije slabo, ja njemu kao prvi put a on meni (cosa oggi vi manca), što vi danas fali, a ja njemu (i muzicanti non tiene spiccioli per comprare sigaretti) glazbari nemaju novca za kupit cigarete. Renato pođe između oficira i sakupio novac za kupit cigarete. Renato pođe između oficira i sakupio novac i predao meni i da podijelim, i dopalo nam je svakome

27 kruna.

Nadvojvoda Renato bio je odviše mahnit, a Dubrovkinje su ga još više pomamile. Iza nekoliko vremena došao je njegov stric, majčin brat General Don Marrchit di Braganza – Španjolac, ali u austrijskoj vojsci. Stric je vidio da Renato mahnita i spravio ga je u Beč. Tako su finile feste, a muzikantima fraje. U mjesecu ožujku 1918 meme su premjestili u glazbu u Ercegnovi-Boka. Tu sam ostao dva mjeseca. U mjesecu svibnju u Mostaru pak onda u Splitu prvi Profisionist kadar. U Splitu sam ostao do 5 srpnja 1918. Pri- nio tada premještaj u Kotor u orkestru i ostao do preokreta. Te iste godine 6 studenog umrla mi je sestra Giulia u Dubrovnik.

(nastavlja se)

Diplomatske veze

Piše:

dr. sci. Lovorka ČORALIĆ

U sklopu proučavanja prisutnosti i djelovanja Barana u Mlecima (o čemu je već u više navrata pisano za "Hrvatski glasnik"), jedna od vrlo važnih i zapaženih sastavnica odnosila se i na privremen, ali značajem uvijek zapažen boravak barskih poslanika, "oratora" barske komune i zastupnika motrišta grada i njegovih žitelja pred mletačkim Senatom i drugim vodećim državnim magistraturama. Ponajprije je riječ o barskim poslanicima koji u ime grada iznose – često u iznimno važnim i prijelomnim povijesnim okolnostima (priznavanje mletačkoga vrhovništva, ratna događanja i neposredna opasnost od osmanlijskih napada i sl.) – zahtjeve, mišljenja, prijedloge i molbe barske komune mletačkoj središnjici. Nekoliko takvih primjera, zornih posvjedočenja diplomatskih veza grada Bara s prijestolnicom Serenissime, donosimo u ovom sažetom prilogu.

U ime grada pred duždem i Senatom

U sačuvanim i objavljenim spisima imena barskih poslanika u Mletke nisu redovito navedena, ali – u konkretnim slučajevima kojima raspolažemo – redovito je riječ o istaknutijim Baranima:

Imena barskih poslanika u Mletke nisu redovito navedena, ali je uvijek riječ o istaknutijim Baranima: uglednim duhovnicima ili predstavnicima gradskoga patricijata

uglednim duhovnicima ili predstavnicima gradskoga patricijata. Prvi takav primjer bilježimo 1406. godine. Tada se u mletačkom Senatu utvrđuju se uvjeti pod kojima Bar priznaje vrhovništvo Republike Sv. Marka. Ugovor s Baranima sklopio je **Marin Caravello**, zapovjednik mletačkoga "Zaljeva" (Golfo). U ime barske komune u Mlecima su prisutni, kao oratores - **fra Bartolomeo, nobiles viri Nicolaus de Pasiquo et Siega ...**, a njihovi su se zahtjevi poglavito odnosili na priznanje statusa mletačkog građanstva za Barane, obvezu Mlečana da ni u kojoj prigodi ne ustupaju novostečeni grad, poštivanje gradskoga statuta, plaće gradskih službenika, ovlasti Barske nadbiskupije i sl. Slični su zahtjevi (prošireni zahtjevima u svezi slobodne trgovine, razgraničenja sa susjednim gradovima, prihodima od soli i dr.) od strane barske komune izloženi mletačkom Senatu 7. VI. 1443., u vrijeme početka treće etape barske povijesti pod mletačkom upravom. Tada su, kao zastupnici barske komune, iz-

rijetkom spomenuti plemići **Marko Borisi i Stjepan Ragi**.

Molbe šestanskih stradalnika

Mletačku središnjicu i Senat katkada su, u ime osobnih ciljeva, pohodili i pojedinci, predstavnici obitelji koje su, u godinama mletačkih ratovanja za grad Bar, djelovale (ali i stradavale) u interesu Serenissime. Tako 1446. godine pred mletačkim Senatom i njegovim posebno imenovanim povjerenicima svoju molbu izlaže **Marko** iz Šestana, predstavnik obitelji koja je posljednjih desetljeća vjerno služila Republici Svetoga Marka. U svoje, i ime ostale braće, podnosi molbu da im se, uzimajući u obzir vjernosti njihova djeda **Petra Šestana** (tada već pokojnoga) i oca **Bogdana**, pruži zaštita glede posjedovanja zemljišnih terena dodijeljenih od strane Mletačke Republike. U iskazu se izrijetkom kazuje kako je, braneći interese Privredne Republike, obitelj teško stradala (sakaćenje brojnih članova obitelji) od strane

moćnog mletačkog suparnika Balše III. te se mletačku središnjicu smjerno moli za potvrdu ranijih povlastica.

U prvoj polovici XVI. stoljeća bilježimo više barskih izaslanstava u Mletke. Na samom početku stoljeća (1501. godine), u Mletke u više navrata odlazi barski patricij **Stjepan Prodi**, do čim 1503. mletačkim magistraturama barski poslanici (kojima izvor ne navodi ime na) izlažu teško stanje grada glede opskrbe žitom i nedostatka dovoljnog vojnog ljudstva u tvrđi.

Molbe za pomoć

Uz osmanlijske pohare, Barane su ugrožavale i provale susjeda s područja Mr-

kojevića. Stoga su se poneka od poslanstava, poput onoga iz 1539. godine, upravo odnosila na zamolbe Mlecima da protiv tamošnjih, neukrotivih i agresivnih ratničkih skupina poduzmu potrebne korake. Kao i u nizu prethodnih i budućih slučajeva, Mlečani su Baranima tek djelomično udovoljavali, nastojeći na svojoj strani i za svoje konkretne potrebe imati naoružano ljudstvo ove Baru pogranične oblasti. U ožujku 1571. godine, nekoliko mjeseci prije pada grada pod osmanlijsku vlast, u Mlecima boravi novo barsko izaslanstvo. Barski su zastupnici tom prigodom od mletačke vlasti tražili pojačanje obrambenih utvrda na području Spiča, kao i na-

doknadu troškova za zbri-
njavanje izbjeglica i prognanika iz Paštrovića i Crmnice. Koliko je mletačka vlast u ovakvim prigodama uspjevala udovoljiti zahtjevima barskih poslanika, možemo tek nagađati. Iako su povremeno iz središnjice u Bar bila upućivana dodatna novčana sredstva namjenjena jačanju vojno-obrambene spremnosti grada, a plaćeničke postrojbe dodatno pojačavane ljudstvom, Bar je 1571. godine predan bez otpora. Koliko je mletačka vlast mogla učiniti na obrani grada, svoje prevažne predstraže prema osmanlijskim stečevinama na ovome dijelu istočnoga Jadrana, upit je na koji možemo tek hipotetski odgovarati.

Išempijani karneval

Piše:
Vlasta MANDIĆ

Tup, tup, tup... ta, tatata, ratata...ta! Čujte i počujte, narode kotorski i bokeški! Knez obznanjuje početak kotorskih karnevalskih svečanosti. Iste su tradicija ovoga našega ludoga, a nama tako miloga grada Kotora. Svečanosti će početi 10. februara ove godine, a trajat će sve do one ure dok zadnji maniti pučanin iliti pučanka ne padne u afan. U prvu subotu, koja intra poslije prvih ljubavnih zauvijejanja i grebanja mačaka, održat će se kavalkina iliti ga maškarani bal u palati našega fetivoga kneza Onofria de Rofiana.

Knez velikodušno poziva sve neoženjene muškarce od 17-77 godina, slavne i neslavne, bogate i siromašne, pametne i glupe, poštene i furbaste, lijepe i ružne, bezočne i umiljate, jake i meškinaste. Teška su i bremenita vremena i sa svake strane prijeti neka dizgracija ili neki bot. Niko ne abada nikoga, svako laže i maže svakoga, dukata je sve manje a potreba sve više, presušili i poslanili izvori, putevi prerovani i potkopani, bedemi ruvinani, more sve uže i plice a riba utekla, jedrenjaci ne plove i nema ih više, hrane sve manje a naroda sve više, niko neće da radi nego da se ladi. Zbog toga slavni i presvjetli knez ne može ni da spava, ni da jede i boli ga glava. Ona maska koja ga nasmije do suza, dobit će za nagradu ruku njegove jedinice, miljenice cotave Rozamunde. U dotu će mu donjeti kamenu palatu na Gurdiću,

dva jedrenjaka tipa „brigantina“, 5 peča brokata i zlatnih kurdela, 2 tovara njeguške kaštradine, 10 bižica muljanske slane ribe, 5 luštičkih pršuta, 8 važa risanskog sira iz ulja, 3 grbaljska magarca i 10 špiljarskih koza. Za sve ostalo, nadalje, morat će sam lomiti glavu. Knez će odluku obznaniti tačno u ponoć, mencovanog dana maškaranog bala.

Dobro uzmite k znanju i poštovanju odluku slavnoga kneza. Čujte i počujte! Tup, tup, tup, ta-ta-tatataratata-ta.

Slave: Alo Milo Rogo, čuješ li me? Ispala ti je trumbeta tatatarata-ta. Već si se dobro naluštrao.

Pele: Ostavi ga s mirom. Može biti škandala. Znaš da je ombran kada je pijan. Nego čula si što knez poručuje. Oćemo li se maškarat?

Slave: A nego kako, jade moja. To ne može pasat lišo bez nas. Bit će komendije. Slavni knez jedino tako može udat onu cotulju. Ma ko će biti sretnik?

Pele: Sad to nije važno. Su tra u istu uru kod Karanpane na dogovor.

Slave: Zna se ura kada se ide, kod Karanpane, po vodu i kada se čakula šoto voće.

Vidimo se !

Lucija: Pošle su, možeš otvorit škura. Jesi li ih samo čula? Idu na maškarani bal.

MARIJA: I mi ćemo bogami. Odmah moram avizat našu grupu. Igle i nožice u ruke. Vadi štampe iz škafetina. Makine u pogon, pa da se šije noć i dan.

Lucija: Nema mi ništa milije

nego kada se šije, čakula i manita. Pozovi Tonku sa Parila, Anku sa Gurdića, Eticu s Tabachine i sve ostale.

MARIJA: Dobro, dobro. Ali nema da se bumbi sve dok se rabota ne završi. Zadnji put si poslala na maškare sva štram-bana. Ličila si na lorka.

Lucija: Ma ko mi zbori. Đavo te ne ponio.

MARIJA: S tobom zajedno. Vidimo se!

NANE DELA MODA: Jesi li čuo kokolo moj. One će se maškarat. Nemaju šesta, ne znaju nosit masku niti biti zabavne... av, av, av ... dođi, dođi, kucolino mio. Čim zalaješ tri puta znam da si sve razumio i da se slažeš. Pametniji si od mnogih što piju vode sa Karanpane. Ali, znat će se i ovaj put koja će maska biti najbolja. Ne zovem se ja zalud Nane dela moda. Jedino me intriga ko će biti taj ludan, koji će zasmijati slavnoga kneza. Ma što će mu samo reć? Zasigurno će poslije dobro zaplakat.

TRIFONA DE LA KAPELIN: Cto si to reklo? Zasto si tako invida. Vazno da se bala, kanta, e ima amore. Io amo mackare, cve vezelo u Kotor.

NANE DE LA MODA: Svako da su maškare važne. Barem ti kao talijanica to dobro znaš. Pa zajedno smo i bile u Veneciju za vrijeme maškara. O kada se samo sjetim. Perfin mi se udvarao jedan plemić, naravno maškaran.

TRIFONA DE LA KAPELIN: Io so, ona tvoja propali plemić. U Venecija cu mackare znale durat i do 6 mjeseci. Tuo amante bi ce obuko u macku i

prošio soldi, jerbo doma u palacin nema cto stavila na tavalu i papala. Povero mackara.

NANE DE LA MODA: Nećemo o uspomenama. Bolje ajde do kneževe palate i ponesi im haljine, kapeline, baguline i sve drugo, za maškarani ples. Sinjora Lucinta de la Buž neće biti zadovoljna ako joj nisi sve fatigala kako ona oće.

**KNEZ ONOFRO DE RO-
FIAN:** Draga moja Lucinta de la Buž, da li su završene sve pripreme za večerašnju kavalinu?

LUCINTA DE LA BUŽA: Poštovani mužu Onofrio, sve je spremno onako kako ste naredili. Naručena su jela iz Bokeške kuhine, posluga je dobila nova odijela, sala za prijem je namještena, sva vrata otvorena, svijetla upaljena, muzikanti već sviraju. Neka vas ne boli glava i za to. Sve sam ja završila.

**KNEZ ONOFRIO DE RO-
FIAN:** Dobro, dobro ženo, nemoj na dugo i široko. Nervozan sam, ljut i nemamo vremena. Ponoć je blizu.

MAĐORDOMO: Milostivi kneže, s vašim dopuštenjem može li prijem maski da počne?

**KNEZ ONOFRIO DE RO-
FIAN:** Neka počne!

MAĐORDOMO:

- Nobile Marino de Kaza Rota sa Šuranja, konkvistador ženskih srdašaca. Večeras kao Napoleon Bonaparta.

- Konte armiralius di Luža, slavni trgovac i ratnik. Oplovio je Jadransko i Tirensko more. Orobio 100 gusarskih brodova, obljubio 34 gospođica što Grkinja, Maltežanki, Španjolki i dr. Večeras kao Klerk Gebl. Južnjak koji hoće da orobi i iskoristi, dražesnu ali cotavu Rozamundu. Neka pričuva leđa, jer nikada se ne zna ko može fasovat u ovu ludu karnevalsku noć.

- Peraški plemić Anatolij Žirnovski Griša sa ženom Ljiljo-

čkom Cvetajevnom kao Ivan Grozni. Vodi porijeklo od ruskih bojara iz slavne škole kap. Martinovića.

- Baron Mauricio Templaris sa Macela kao Vitez drvenoga stola. Možda ima najviše nade da će dobiti ruku cotave Rozamunde, jer taj ništa ne pita, samo uzima.

- Časni plemići Vizanti Marko i Marin Škembo kao Turčini - Barbarosa i Mehmed paša Bušatlja. Naši plemići su potomci slavnih bokeških mornara i ratnika, koji su se borili protiv Hajrudina Barbarose i odbranili Kotor sa sva vremena.

- Milostivi Pero Kalceta sa Karampane. Umislio je da liči na Omara Šarifa i da će tako zasigurno dobiti ruku cotave Rozamunde i zasmijati našega kneza.

- Čini mi se da je ovo gospođica Nane de la moda i Trifona de la Kapelin. Poznajem ih po motu. Večeras kao dvije pupice.

**KNEZ ONOFRIO DE RO-
FIAN:** Skoro će ponoć, a još

me niko nije zasmijo. Sve što ste mi rekli je više za plakat nego za smijati se. Draga kćeri, teško da ćeš ti večeras dobiti muža, a ja zeta. Dajte još vina, rakije, nek se pije, nek se jede. Dajte plesa, muzike!

MAĐORDOMO: Slavni kneže, ova maska se prijavila za ruku vaše kćeri. Ispričat će vam vic od kojega ćete se do sutra smijati. Barem on tako kaže.

KNEZ ONOFRIO DE RO-

FIAN: Dovedite ga!

MAĐORDOMO: Čuveni kačatore di montanja Šalva de Tabačin. Ta,ta,ta, ratata,ta!

ŠALVA DE TABAČIN: Milostivi kneže. Majka još nije rodila niti će rodit čovjeka koji može da odoli mojim šalama i dosjetkama. Njima su se smijali Kinezi, Indijanci, Afrikanci i ostali narodi. Pitanje je kakve šale volite. Da li slane ili neslane, kratke ili duge?

MAĐORDOMO: Slavni knez gubi strpljenje. Govorite više!

ŠALVA DE TABAČIN: Počet ću sa jednom kratkom. Žali se konte Ivo bonkulović mediku da nema apetita: -Kako, a kažeš da si pojeo prepelicu u toću sa njokama, zeca sa kne-dlama i dinstanoga čukosa - čudi se mediko.

- Nije da nisam...ali sve bez apetita! Hi,hi,ha,hahi,hi...

**KNEZ ONOFRIO DE RO-
FIAN:** Vodite ga, vodite ga u

karaklak. Da mi ne izlazi više nikada na oči. Svi van, svi na dvor, straže, straže!

MAĐORDOMO: Slavni kneže, što ste se smijali, smijali ste se. Nikome više nije do smijeha. A i sami ste rekli da je svega manje. Neko čudno vrijeme. Glavno da mi nismo krivi. Zato je najbolje da i mi krenemo na dvor. U gradu je velika fešta, puk se veseli i su malo. Na Pjaci od tarantele se održava velika papalada pučke hrane. Pridružimo im se, karneval je! Brigu na veselje. Rozamunda će se ionako udati kad-tad. Živio karneval! Svi na fešte, svi na fešte!

Tako smo nekad zborili

Afan - nesvjest

Pasat lišo - proći bez posljedica

Mediko - liječnik

Mađordomo - kućepazitelj

Cotava - šepava

Furbast - lukav

Dota - miraz

Konkvistador - osvajač

Kačatore - lovac

Karaklak - zatvor

Fasovat - platiti u pogrdnom smislu

*PREDSTAVLJAMO NACIONALNE PARKOVE
CRNE GORE I HRVATSKE*

3.

Biogradska gora

Biogradska gora je uz Perućicu i Bialowieszku prašumu jedina prašuma u Europi. Nacionalni park utemeljen je 1952. godine, nepunih šest godina nakon proglašenja Yellowstonea, prvog nacionalnog parka u svijetu, a službena zaštita ovog prostora datira još od 1878. godine

Piše:
Marko ZORNIJA

Na planini Bjelasici, jedinstvenoj po svom geološkom sastavu tla vulkanskog podrijetla, omeđenoj rijekama Tarom i Limom, smjestila se Biogradska gora. Zauzima centralni dio planine Bjelasice prema rijeci Tari, gdje se površinske vode ne gube kao na ostalim vapnenačkim planinama Crne Gore, te obiluje prirodnim tokovima i

izvorima kao i velikim brojem jezera na šarolikom glacijalnom reljefu zaobljenih formi.

Ovaj najmanji nacionalni park u Crnoj Gori svojom dosadašnjom zaštitom uspio je odoljeti naletu modernog doba, te očuvati izvornu jedinstvenost i autentičnost. Godine 1878. tadašnji knjaz Crne Gore Nikola, nakon izvojevanе pobjede nad Turcima, dobio je posjed Biogradske gore na poklon te naredio da se područje jezera i šume strogo čuva, a sam zaštićeni pojas je nazvao „Knjažev zabran“ odnosno „Branik“. Ovaj predio jezera i šume (sliv rijeka Biogradske i Jezeršnice) uistinu je bio na poseban način čuvan kroz povijest, gotovo netaknut te je naposljetku na koncu 1952.

godine proglašen za nacionalni park, samo sedam godina nakon proglašenja Yellowstonea, prvog nacionalnog parka u svijetu. Skromne prometne komunikacije i relativna udaljenost od potencijalnih onečišćivača pružaju mu stabilnost i ravnotežu bogatstva prirodnih resursa. Zbog toga ne iznenađuje da je u ovim uvjetima uz Perućicu u BiH i Białowieszku prašumu u Poljskoj, Biogradska gora najkarakterističniji predstavnik prašumskih ostataka u Europi. Kako su granice Nacionalnog parka na zapadnoj strani okružene i dopunskim zaštitnim pojasom širine oko 4 km od Kolašina do Mojkovca uz rijeku Taru, za očekivati je i u budućnosti dobru i valjanu

zaštitu.

Oko 10 km od Kolašina i oko 7 km od Mojkovca prelazeći uzani most preko Tare, nastavlja također uzana asfaltirana cesta kojom se za kratko vrijeme stiže do samog srca Nacionalnog parka - Biogradskog jezera. U hladu stoljetnih stabala uređena su parkirališta, jako dobro uklopljena u prirodni ambijent. Najposjećeniji dio Nacionalnog parka je upravo ovo jezero i njegova okolica, smješteno na skoro 1100 m n/v. Ponega vode Biogradske rijeke, koja nekih 8 km uzvodno pod samim vrhovima Zekove glave i Trogla-va izvire donoseći kristalno čistu vodu, u kojoj odsjaji okolnih šuma jezeru daju karakterističnu modru boju. Nešto

više od 1100 metara dugačko, 400 m široko, prosječne dubine 5 m, a najdublje 18 m ovo jezero je stanište raznih slatkovodnih biljaka i životinja, od kojih su neke endemske. Oko jezera krivuda pješačka staza koja u njegovom jugoistočnom dijelu, gdje se ulijeva delta Biogradske rijeke, prelazi preko drvenog mosta (odskora obnovljenog). Oko ovog mosta što zatvara u krug pješačku stazu, tijekom proljeća i ljeta vegetacija toliko nabuja da ostavlja neponovljivi dojam. Čitavo jezero laganim hodom možete obići za nešto više od jednog sata. Povratkom na polaznu točku izletnici se mogu okrijepiti u restoranu nacionalnog parka, a oni koji namjeravaju dalje uživati te se ovdje zadržati, na raspolaganju su im smještajni kapaciteti u bungalovima, koje je ipak korisnije unaprijed rezervirati, budući da je ukupan kapacitet svega 24 ležaja. U restoranu koji je odnedavno preuzeo na skrb Nacionalni

park moguće se osladiti domaćim autohtonim delicijama. Vodu iz jezera odvodi rijeka Jezerštica noseći je dalje u sliv Tare.

Kako je prosječnom posjetitelju Biogradsko jezero lako dostupno odredište, ostali dijelovi Nacionalnog parka, do kojih se može doći mnogobrojnim dobro markiranim i uređenim planinarskim stazama ili makadamskim putovima, iako neprikladnima za vožnju obiteljskim automobilom, nepravedno su zapostavljena, a i slabo obrađena u brojnim vodičima i turističkim publikacijama ovog kraja. Ostala jezera parka - Pešića jezero, Ursulovac, dva Šiška jezera, Ševarina - zaista su biseri koji rese ovo područje i koja obvezno treba vidjeti i u njima uživati. Za one koje više zanima, posebnu zaštitu zaslužuje reliktni triton (daždvenjak, pešut, mrmoljak) – triterus montenegrinus koji je autohton, kao i pastrva u jezerima Nacionalnog parka, osobito

zato jer je ova vrsta slabo otporna pa bi je uz sav napor i rad na zaštiti novonastale i naseljene vrste uskoro mogle istisnuti.

Kao dugogodišnji planinar mogu svjedočiti da hodaње Bjelasicom i Nacionalnim parkom, uspoređujući sa šetnjom ostalim crnogorskim planinama, djeluje kao šetnja po sagu, što je svakako uvjetovano drugačijim sastavom tla ove planine. Iako morate uložiti određeni napor neizostavno trebate posjetiti prekrasne vidikovce, osobito one na istočnoj strani Parka, odakle se pruža prekrasan pogled. Iz pravca Berana usporo rijekom Bistricom vodi makadamski put kojim se za oko sat vremena stiže do planinarskog doma „Suvodo“, odlične polazne točke za šetnju do Zekove glave, Troglava ili Crnog vrha, najviših vrhova Bjelasice. Ako baš i ne volite posjećivati ove vrhove jako brzo, istim putem uz mnogo manji tjelesni napor dosegnut ćete Šiško i Ursulovačko jezero.

Na kraju spomenuo bih problem samog srca Nacionalnog parka, a to je ugroženost Biogradskog jezera. Kako je ono glacijalnog podrijetla, čeona morena koja je svojedobno uvjetovala stvaranje i današnje postojanje jezera, uslijed djelovanja vode i erozije svela se na debljinu manju od stotinu metara. Ako se nastavi tanjiti i ne poduzmu se interventne mjere, moglo bi doći do proboja morenske brane, a samim time i do izlivanja jezera u Taru. Kako je Biogradsko jezero središnja vrijednost Nacionalnog parka, ovim bi se čitav eko sustav narušio do mjere opstanka. Vjerujemo da će se na vrijeme poduzeti mjere i djelovati u pozitivnom smislu, kako bi se i dalje uspio očuvati ovaj jedinstveni dragulj prirode.

Hrvatski glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Časopis bez granica

Časopis Hrvatski glasnik, izdavača Hrvatskog građanskog društva, jedino je glasilo Hrvata Crne Gore. Bavi se temama važnim za život hrvatske zajednice u Crnoj Gori: političkim, gospodarskim, društvenim, kulturnim, povijesnim... ali je i u stalnoj misiji povezivanja dvaju država, Hrvatske i Crne Gore.

Distribuirana se na kioscima u Crnoj Gori, a putem pretplate stiže u Hrvatsku, Europu, Australiju, SAD...

Otvoreni smo za suradnju, sugestije i dobronamjerne primjedbe.

Nastojimo da svaki sljedeći broj uradimo bolje i kvalitetnije, sa raznolikim i zanimljivim sadržajem.

Budite i dalje s nama, šaljite Vaše priloge, budite i Vi jedan od kreatora našeg i Vašeg lista!

Pretplatite se!

NARUDŽBENICA

Ovim neopozivo naručujem primjeraka "Hrvatskog glasnika"

Ime i prezime/naziv tvrtke

Ulica i broj

Grad

Poštanski broj

Država

Tel/fax

E-mail

Datum

Potpis/pečat

PRODAJNA MJESTA

Hrvatski glasnik možete kupiti ispred katedrale sv. Tripuna, na Kamenom kiosku i sljedećim prodajnim mjestima Bega pressa:

Podgorica: Ivana Vujoševića, kućica
Momišići
PC Kruševac- Svijet
Centar - maloprodaja
Njegoševa ulica - Globus

Bar: Trafika SDK
Kostraca

Ulcinj: Bulevar- maloprodaja

Budva: Prolaz - maloprodaja
Spas - maloprodaja

Tivat: Anja
Pantomarket
Sturi
Dragana
Maprenat

Cetinje: Pazar, maloprodaja

Kotor: Pantomarket
Riva kod kamenog kioska

Herceg Novi: Tažeks - Bijela
Mješovito 33
Grbo MNM
Knežević Company
Pantomarket Centar
Knjižara So

Risan: Centar

Financijska sredstva za pripremu i tiskanje osiguravamo zahvaljujući donatorima i sponzorima, među kojima su INA Crna Gora, Ledo Montenegro, Turistička zajednica Grada Zagreba, AdriaMar, Split Ship Management, Podravka, Radio Kotor, Radio Skala...

**Ukoliko ste zainteresirani za suradnju,
kontaktirajte nas na tel: +382 32 304 232, +382 69 700 720,
ili e-mail hgd-kotor@t-com.me**

Hrvatski glasnik

PRETPLATITE SE!

Za Crnu Goru:

18 eura

na žiro račun
510-10418-20
Crnogorska komercijalna
banka

Za Hrvatsku:

180 kuna

na kunski račun
23600001101667657,
Zagrebačka banka d.d.,
Poslovnica Dubrovnik
Vukovarska 7,
20 000 Dubrovnik

Za inozemstvo:

24 eura

na devizni račun HR
7723600001101667657,
Zagrebačka banka d.d.,
Poslovnica Dubrovnik
Vukovarska 7, 20 000
Dubrovnik

**Ovu narudžbenicu i kopiju uplatnice pošaljite na adresu izdavača:
Hrvatsko građansko društvo Crne Gore, Zatvoreni bazen Škaljari, 85330 Kotor, Crna Gora
Pretplatiti se možete i u Uredu HGDCG u Kotoru**

Zašto odabrati propan-butan plin u malim spremnicima?

MALI SPREMNIK **ODGOVOR NA SVE VAŠE POTREBE**

Mali spremnik I propan-butan plin su kvalitetno rješenje za obiteljsku kuću, stambenu zgradu, restoran, hotel, obrt, malu industriju I poljoprivredu.

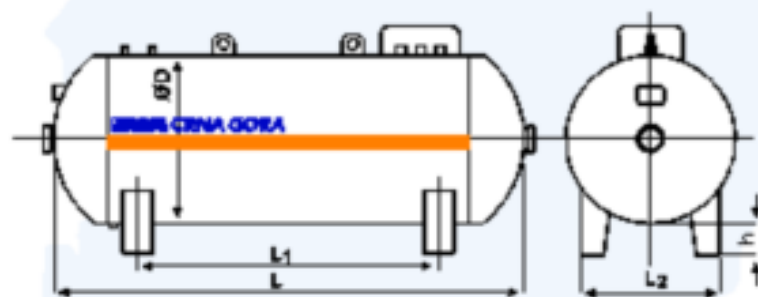
1 kg PROPAN-BUTAN plina zamjenjuje:

3-6 kg drva

1,5-2 kg ugljena

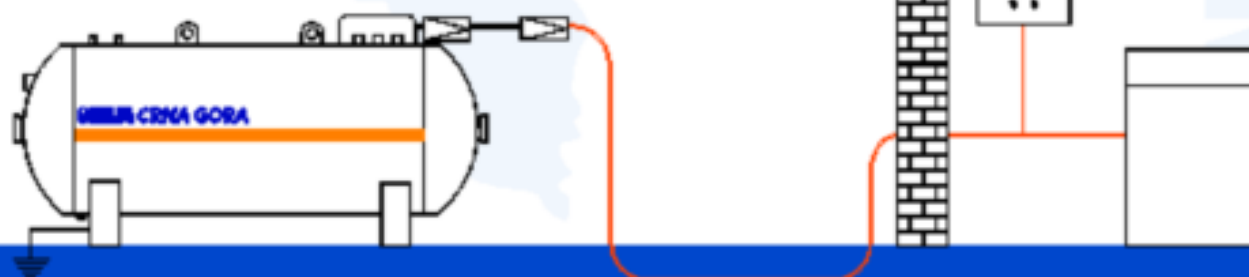
1,12l ložljivog ulja

12,8 kW električne energije

napre- mjena (kg)	ØD (mm)	L (mm)	L ₁ (mm)	L ₂ (mm)	h (mm)
1000	800	2190	1400	700	100
1800	1000	2476	1500	750	100
2700	1250	2480	1550	850	100
4850	1250	4300	2000	950	100

- praktičnost upotrebe
- ekonomičnost
- prilagodljivost svim konfiguracijama tla
- estetsko uklapanje u okoliš

ZAGREB CROATIA

Ljubav
na prvi pogled

TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA ZAGREBA

tel. + 385 1 481 40 51, 481 40 52, 481 40 54, fax. + 385 1 481 40 56

e-mail: info@zagreb-touristinfo.hr www.zagreb-touristinfo.hr

